

DROGY A STÁT

MÁ EXISTOVAT STÁTNÍ PROTIDROGOVÁ POLITIKA?

Záznam z diskusního fóra

Liberální institut

Praha
13. května 1998

LIBERÁLNÍ INSTITUT
a
CENTRUM LIBERÁLNÍCH STUDIÍ
děkují

NADACI FRIEDRICH NAUMANNA

a společnostem

GIGA, s. r. o.,
systémový integrátor značkové výpočetní techniky

COCA-COLA AMATIL, s. r. o.,

BENEŠOVSKÝ PIVOVAR, a. s.,

RESTAURANT MELODIE

Spálená 45

za spolupráci při pořádání diskusních fór

DROGY A STÁT

MÁ EXISTOVAT STÁTNÍ PROTIDROGOVÁ POLITIKA?

Záznam z diskusního fóra

Liberální institut

Praha
13. května 1998

Ján Pavlík a Josef Šíma (eds.)

Drogy a stát. Má existovat státní protidrogová politika?

Záznam z diskusního fóra pořádaného Liberálním institutem 13. května 1998
Praha 1998

Vydal Liberální institut a Centrum liberálních studií
ve spolupráci s CASUS DM, spol. s r. o.

Liberální institut
Spálená 51
110 Praha 1

Centrum liberálních studií
Spálená 51
110 Praha 1

CASUS DM, s. r. o.
Bělocerkevská 24
100 00 Praha 10

Počet výtisků 500
Copyright © 1998, Liberální institut, Centrum liberálních studií
ISBN: 80-902270-8-2

Liberální institut
Centrum liberálních studií
CASUS DM

Praha 1998

Jiří Schwarz

Dámy a pánové, vítám vás na další diskusi pořádané Liberálním institutem, tentokrát o problematice drog a vztahu státu k tomu fenoménu. Vítám zde zároveň naše panelisty: pány Doležala, Béma a Komárka. Nejprve bych ovšem rád vyzval pana Michaela Volného, aby přednesl stanovisko Liberálního institutu k uvedenému problému, které je mimo jiné obsaženo v našem stejnojmenném letáčku, který je zde k dispozici. Tento dokument vznikl po mnoha diskusích, konzultacích, samozřejmě také po zásazích mého cenzorského pera.

Michael Volný

Dobré odpoledne, dovoluji mi, abych na úvod ocitoval jednoho v Čechách celkem málo známého autora science-fiction, který kdysi napsal: „Arrakis učí filosofii nože – uřízneš to, co není dokončené, a řekneš: už je to dokončené, protože to končí zde.“ V tomto celkem univerzálním výroku vidím mimo jiné hezkou analogii s tím, jak dnes přistupujeme k drogové problematice. Nikdo se totiž již dnes nezabývá faktickou správností represivních opatření – tu jsme jaksí převzali od předchozích generací –, ale pouze jejich praktickým prováděním, případně diskutujeme nad tím, jak moc přísné má to které opatření být. Takovýto přístup, podle mého soudu, nemůže dlouhodobě přinést dobré výsledky a například ve Spojených státech amerických se již některé negativní důsledky protidrogové války začínají pomalu projevovat. Právě proto, že se domníváme, že v nejbližší době by mohl být americký styl protidrogové politiky zavlečen i do České republiky, jsme se v Liberálním institutu rozhodli, že uspořádáme toto fórum. Není to tedy tak, že bychom se zde každý večer všichni sjížděli a byli tak jaksí přímou zájmovou skupinou za deregulaci drog, jak by se snad někdo mohl domnívat.

Dnešní takzvaná protidrogová válka není úplnou novinkou. Kdybychom byli moudřejší, mohli bychom se poučit ze slavné americké prohibice, která nejenomže nesplnila svůj základní úkol, to jest nesnížila počet konzumentů alkoholu, ale přinesla i řadu dalších negativních následků, jako byly zcela zbytečné otravy metanolem, kriminalizace slušných lidí a v neposlední řadě dala prohibice vzniknout organizovanému zločinu a jeho napojení na státní aparát, především pak policii. Myslím si, byť se mohu mýlit, že stejnou genezi můžeme očekávat i v případě protidrogové války. Již dnes jsou každým rokem na drogové represe vydávány čím dál tím větší rozpočtové prostředky a přitom počet uživatelů drog roste, klesá jejich průměrný věk a roste i brutalita policistů a drogových mafií. Nejsilnějším, a dle mého soudu jediným opravdu relevantním argumentem proti deregulaci drog, který zde bude dnes, jak předpokládám, zmíněn vícekrát, je tvrzení, že jejich konzumenti zatíží zdravotní systém. To je samozřejmě úplná pravda. Na druhé straně je třeba si uvědomit, že stejným způsobem zatěžují zdravotní systém i konzumenti alkoholu, lidé, kteří jezdí autem, příliš intenzivně sportují, přejídají se, o kuřácích radši ani nemluví. Je překvapivé, že toto vůbec nikomu nevádí. Proto se domnívám, neboť mi to přijde logické, že mnohem lepší než zakazovat lidem sebedestrukci by bylo rekonstruovat zdravotní systém. Na dnešní odpoledne jsme pozvali tři lidi, kteří mají k drogám odlišný přístup, ale spojuje je to, že se nebojí veřejně kritizovat tu drogovou politiku, které byla včera dána zelená v naší poslanecké sněmovně. Ještě než předám slovo dnešnímu prvnímu mluv-

čím, tak mi dovolu, abych poděkoval lidem, díky kterým se mohlo toto fórum vůbec uskutečnit, a to zejména Danovi Štastnému, který jej celé vymyslel a zorganizoval, a potom pánům Schwarzovi a Ševčíkovi, kteří jako jedni z mála významných českých liberálů chápou, že z debaty o svobodě nelze uměle a účelově vyřazovat určitá témata. Děkuji i vám, že jste přišli i v tomto hezkém počasí a doufám, že zde dnes budeme svědky zajímavé výměny názorů.

Jiří Schwarz

Než dám slovo panu Jiřímu X. Doležalovi, tak si vám dovolu, abych zdůvodnil, proč jsme pozvali právě Pavla Béma, Martina Komárka a Jiřího X. Doležala. Proč jsme nepozvali někoho, kdo je znám svým odporem vůbec k diskusi, zdali deregulovat drogy nebo ne. Někoho, kdo na tento problém má naprosto odlišný názor. Je to proto, že – slovy pana Jiřího Kinkora – považujeme takový názor za iracionální, protože se dotýká samotné podstaty mise Liberálního institutu: chránit a rozvíjet svobodu individua. Ti, kteří hovoří o potřebě ještě tužší státní regulace, útočí na svobodu jednotlivce. Naše tři panelisty považujeme za reprezentanty dostatečně širokého spektra racionálních názorů na problém drog ve společnosti. Tímto dovolu, abych ještě jednou přivítal pana Jiřího X. Doležala, významného publicistu, autora knihy Marihuana, pana Martina Komárka, zástupce šéfredaktora Mladé fronty Dnes a pana dr. Béma, ředitele sekretariátu Meziresortní protidrogové komise, kteří vás seznámí, v pořadí, jak byli představeni, se svými názory.

Jiří X. Doležal

Děkuji za udělené slovo a také za to, že jste toto setkání zorganizovali, protože jste si stejně jako já vědomi toho, že drogy se velmi brzy stanou záminkou pro potlačování nonkonformních institucí, již jste reprezentanty.

Předřečník říkal, že se každý večer nesjíždí. Já ano. Respektive každý večer, kdy na to mám čas. Říkám to jenom proto, abych nemohl být později obviněn z podjatosti z titulu, že jsem sám feťák. Ano, jsem. To nic nemění na skutečnosti, že mohu ukázat mnohé příklady ze zahraničí a z osobní zkušenosti, že protidrogová politika státu represivního typu je zlo. Jest zhoubou pro spoustu lidí, pro peněženky ještě většího počtu lidí a ve své podstatě i pro celou západní demokracii. Proč? Protože nárůst konzumace psychotropních látek je zcela zákonitým důsledkem prohlubujícího se odcizení a jisté atomizace žití v naší společnosti. Část populace je příliš citlivá na to přišerné odcizení v lidském světě, aby mohla být strážlivá. Další část populace, která není dostatečně výkonná, aby uměla pracovat u McDonalda, zase nenalézá žádná legitimní působiště v našem světě. Takže je pro ně těžké být strážliví celý život. Tato situace se bude zhoršovat. Lidí, kteří berou drogy, bude přibývat. Bez ohledu na jakékoli zásahy vlád. Prakticky nemůže nikdo nic dělat. Pokud ovšem budou vlády zemí našeho okruhu trvat na válce s drogami, dojdeme dříve nebo později, bohužel spíše dříve, k výraznému omezení svobody jedince, a to nejen svobody nakládání s vlastním mozkiem. Dříve nebo později válka s drogami povede k omezení svobody pohybu, svobody šíření a získávání informací a dalších dnes zdánlivě základních svobod. Takže tolik k současné drogové politice vlád.

Co se týče drog samotných, syntetické a polosyntetické drogy jsou natolik účinné a lidé jsou na ně natolik nepřipravení, že se domnívám, že by vlády měly mít cosi jako drogovou a protidrogovou politiku. Ta politika by však měla spočívat především v čtyřech oblastech. První a naprosto bazální je legalizace přírodních drog. Konzumace přírodních drog je slučitelná se životem. Byť ten život samozřejmě probíhá jinak než život pracovníka standardního koncernu. Za druhé jde o výrazné snížení prahu metadonové substituce pro pacienty závislé na tvrdých drogách. Snížení prahu této substituce až do úrovně obvodních lékařů podobným mechanismem, jako si dnes stařenky chodí pro tvrdou drogu xxx. Za třetí je to aktivizace policie k vytlačení pouličního prodeje drog z většiny plochy měst a vymezení okrsků, které budou k této nekalé činnosti využívány. A čtvrtý bod, nejdůležitější, je založení drogové výchovy. Podobně jako se na základní škole někdy v páté třídě učí děti o existenci AIDS a o existenci dopravních nehod, měly by se zhruba ve stejném věku učit o tom, jak žít ve světě, kde jsou a kde budou dostupné drogy.

Martin Komárek

Děkuji za pozvání, i když já do této společnosti trošinku nezapadám – myslím do společnosti ostatních řečníků, poněvadž já na rozdíl od nich, pro než jsou drogy prakticky denním chlebem, o drogách skoro nic nevím. To, co vám budu říkat, může působit ploše, protože je to opravdu čirá ideologie a část toho už jsme slyšeli. Já jsem naprosto přesvědčen o tom – a budu se snažit doložit proč –, že stát nemá sebemenší právo omezovat člověka v tom, co jí, že zákon, který toto zakazuje, prostě není korektní. Většina zastoupená poslanci parlamentu v moderní demokratické společnosti může schválit jakýkoli zákon, jak se včera stalo, ale jakási intuice nám říká, že některé, většinou schválené zákony, nejsou správné, přestože jsou schválené demokratickou procedurou. Lze si představit zákon komunisticky korektní, zákon zakazující publikovat nějaké knihy nebo všechny knihy. Přirozená intuice nám říká, že takový zákon není korektní, ačkoli ho schválila většina, ačkoliv byl podepsán prezidentem. Chci říci, že moderní demokratická společnost, která třeba vyznává naoko liberální principy, může schválit i zákony, které jsou proti něčemu, nazvěme to intuitivní chápání svobody, nazvěme to božím řádem, nazvěme to přírodou – jak kdo chce. Do toho bych nechtěl zasahovat. Podle mého názoru zákon zakazující lidem něco jíst patří k těmto zákonům, protože zasahuje do jejich zcela privátní sféry – omezuje jejich osobní svobodu, manipuluje s jejich životem. Já můžu být hlasatelem toho, že drogy jsou strašné svinstvo, ale to je myšlenka, kterou nemohu chtít povýšit na zákon. Stejně tak můžu být hlasatelem toho, že monogamie v manželství je škodlivá. Najdu si proto strašlivou spoustu důkazů ve zničených životech spousty lidí okolo, ale zase to nemohu chtít povyšovat na zákon. Je to klasický příklad situace, kdy vůle většiny jest zvlášť – lidem je vnucováno zákonem něco, co zákonem vnucováno být nesmí, je překročena hranice, kterou demokratičtí zákonodárci, pokud jsou demokratickými zákonodárci, překročit nesmí. Podobně jak zmiňoval pan kolega na úvod, přemýšlím o tom a musím se vyrovnávat s touto věcí. Vždyť na tom, že je nutno bojovat proti drogám, se shodnou naprosto všichni. Jde jenom o míru. Někteří by povolili měkké drogy, jako třeba kolega Doležal, a nahrazovali by tvrdé drogy metadonem, druzí (jako mnozí lidovci) zakazují všechny drogy a chtějí za to zavírat. A když já do-

cházm k tomu, že přece není sebemenší důvod jakékoliv drogy zakazovat, protože je privátní věc, jestli já si chci, protože rizika znám, své zdraví zničit, jestli chci, řekněme tu kariéru u koncernu, o které mluvil kolega, vyměnit za riskantnější kariéru, možná příjemnější a pro mne přínosnější kariéru požívače drog a chci zaměnit nějakou jistotu za barevné obrazy, je to moje věc. Když o tomto přemýšlím – a ideologicky a logicky mi to naprosto sedí –, tak si připadám jako blázen, protože to vypadá, jako by se o tom nemělo ani mluvit. Možná od 1. ledna je to také zakázáno. Já nevím. Z logického hlediska mě nic nepřesvědčuje o tom, že z podstaty člověka, z podstaty světa vyplývá nějaký zákaz drog. Že si takový zákaz smíme uložit. Já si můžu uložit takový „trest“, protože mám děti, mám je rád, chci se o ně starat a obávám se, že kdybych se stal příliš závislý na drogách, tak bych to nedokázal. To je úplně stejné, jako když obětují něco pro něco jiného ve svém soukromém životě. Je to rozhodnutí, do kterého mi nemá žádný stát absolutně co mluvit. Ptám se, odkud vůbec tahle protidrogová politika mohla vzniknout? Nejsem, narozdíl od našich politiků, příznivcem konspiračního vidění světa, ale dovedu si představit, že někde v Pentagonu existuje studie ze šedesátých let, kdy se boj proti drogám přitvrdil, která říká, že drogy – a Jiří na to narážel –, jsou schopné zničit civilizaci založenou na výkonu a řekněme na kariéře, na angažování se ve své práci, na tom, že vydáme svou energii ve prospěch nějaké společnosti. Nemyslím teď společnosti ve smyslu society, ale company, tj. že budeme součástí nějakého koncernu. Nevím. Možná je to nějaká setrvačnost, ale z dlouhodobého hlediska se nemohu zbavit dojmu, že žádný zákaz tento problém nevyřeší. Lidé jsou konfrontováni ve svém životě s nejrůznějšími extatickými skutečnostmi, ať už je to náboženství, státem povolené drogy (jako je alkohol), je to koneckonců i láska a také drogy jsou jakousi extatickou zkušeností, kterou jedinec může a nemusí prožít. Není to prostě žádný speciální případ. Ti, kdo tuto problematiku znají a sedí tu, mi budou oponovat tím, že opravdu je tady x tisíc zmařených životů. Lze se podívat na filmy, kde vidíme strašlivé případy narkomanů. Ale zase platí následující: Kdyby se někdo natolik zabýval požívači uzeleného bůčku a natáčel jejich strašlivé konce v nemocnicích a pořad to pouštěl do televizí a do škol... (Mimochodem moje bývalá žena je učitelka. Protidrogová výchova už existuje a je naprosto strašná.) To se do nás tyto obrazy hustí od počátku, ale méně se už hustí obrazy takových poměrně šťastných narkomanů jako Timothy Leary nebo Beatles, Rolling Stones nebo Nick Cave. Jistě jich bude mnohem více. I já jsem novinář a vím, že média k tomu přispívají. Vytváříme si tady jakousi hydru, která ve skutečnosti žádnou hydrou není. Prostě drogy jsou potraviny, asi by měly být nějakým způsobem zdaněné, aby i stát z toho něco měl, jako dnes má z cigaret a z alkoholu. Mohly by být zdaněny třeba i více. Kdyby byl jejich prodej naprosto legální, což si dovedu představit, tak by asi v těch koncernech fungovala nějaká společenská cenzura, jako funguje v Americe, co se týče nějakého ohmatávání nebo nadávání si do černochoů. Ta by oddělila ty lidi, kteří chtějí kariéru, od těch, kteří chtějí prožít život v omámení. Nic by se nestalo. Možná by mírně klesla výkonnost některých ekonomik, což se netýká té české, tam už snad ani nic takového přijít nemůže. Já myslím, že z logického hlediska je tento názor nevyvratitelný. Pevně doufám, že až budu hodně starý, dožiji se dokonce toho, že jej uzná za svůj i většina obyvatelstva vyspělého světa.

Michael Volný

Kdyby se po legalizaci drogy objevily v národním účetnictví, tak vám národní produkt dokonce ještě vzroste.

Pavel Bém

Svatá pravda. Pokusím se v pěti, maximálně deseti minutách obsáhnout kus tématu, které se jmenuje „drogy“, možná „protidrogová politika“, a také se samozřejmě zmíním o tom, co stát má nebo nemá dělat proto, aby drogy byly nebo nebyly. „Drogy jsou ústředním planetárním problémem konce tisíciletí, který přesahuje geografické hranice jednotlivých států, geopolitická uskupení regionů i světadílů.“ První naše protidrogová koncepce z roku 1993 používá přesně tuto formulaci. Ta poslední, která byla schválena asi před dvěma měsíci, říká: „Drogy jsou závažným společenským problémem na konci našeho tisíciletí.“ Co byste řekli tomuto? „Drogy jsou archetypálním obrazem strachu v nás z něčeho nového, z něčeho, co neznáme, nad čím a pomocí čeho ztrácíme kontrolu nad sebou samými.“ Co tomu říkáte? „Archetypální obraz strachu v nás z něčeho nového“ nebo „Droga je pro mně vším, s ní vstávám, usínám, spím“ – a někdo by možná dokonce řekl – „souložím“.

Drogy asi jsou skutečně mezinárodní problém a ukazuje se, že skutečně přesahují hranice jednotlivých států, geografických uskupení a světadílů. Drogy jsou, myslím, typickým příkladem problému, který je strašně obtížné řešit v kontextu jednoho státu nebo dokonce státečku uprostřed jednoho poměrně malého, i když třeba vyspělého světadílu. Ukazuje se, že kdybychom se pokusili analyzovat vztah droga-stát, jeden konkrétní stát, tak se vždy dopustíme zcela fatálního zjednodušení, které asi nikdy nepovede k nějakému smysluplnému závěru, na jehož konci by mohl být plán, jak se s drogou vypořádat. Prostě proto, že drogy jsou mezinárodním problémem. Já se přesto pokusím takové zjednodušení udělat a dopouštím se jej vědomě. Tak mi to odpusťte.

Položím si několik takových rétorických otázek, co se vlastně očekává od státu, co bude dělat proti drogám, co očekává lid, co očekávají starší občané v důchodovém věku, co očekává dospívající mládež, co očekávají matky jedenácti-, dvanácti-, popřípadě patnáctiletých teenagerů. Napadá mě druhá otázka. Nikoliv co se očekává, ale co fakticky může stát udělat? To je něco úplně jiného. S tou otázkou souvisí jiná. Může stát vyřešit drogový problém? Já odpovím: ano. Do jisté míry ano, za předpokladu tří faktorů.

Za prvé: v případě, a dovolím si toto tvrzení, že se jedná o chudou rozvojovou zemi s nikoli prosperující ekonomikou.

Za druhé: za předpokladu velmi tuhého, řekl bych až totalitního policejního režimu.

Za třetí: za předpokladu, že existuje jiný chléb a jiné hry. Jinými slovy, že existuje jiná legální droga.

Za těchto předpokladů lze asi s úspěchem očekávat, že stát může vyřešit tzv. drogový problém. Pakliže jeden z těchto předpokladů není splněn, například nejedná-li se o velmi chudou rozvojovou zemi, popřípadě nejedná-li se o totalitní zemi, totalitní stát s přísným policejním režimem, popřípadě pakliže nejsou k dispozici jiné legální potraviny, nebo popřípadě techniky a metody, které dovolí vstoupit do jiného stavu, než

který obvykle nazýváme normální – můžeme jej nazývat změněným stavem vědomí, tvrdím, že není možné vyřešit drogový problém. Protože Česká republika samozřejmě nespĺňuje přinejmenším dva, řekl bych i všechny tři z těch zmíněných předpokladů, tak si dovolím tvrdit, a možná to bude znít příliš pesimisticky, že náš stát nemůže vyřešit drogový problém. Pouze jej může dostat pod jakousi kontrolu.

Další otázka pro mně zní, co může učinit Česká republika na protidrogovém poli. Myslím si, že existuje jistá shoda mezi hodně liberálními ideologiemi a přístupy a mezi těmi, které minimalizují roli státu ve všech možných oblastech konání lidského, takéž protidrogového, a mezi těmi ideologiemi, které naopak podporují silný stát, který se rozhoduje za občana, stát, který ví nejlépe, co je pro občana dobré.

Ta shoda je v tom, že stát má povinnost chránit občana před tím, co někdo označuje jako zhoubné vlivy, někdo jako negativní vlivy a někdo jiný jako nabídku alespoň těch nelegálních drog. Já zacistuji z dnes platné koncepce resp. programu protidrogové politiky, který říká, že „ústředním motivem protidrogové politiky vlády ČR je ochrana občana před negativním vlivem drog“, zatímco liberálnější přístupy budou říkat, že důležitější je „podpora občanova individuálního rozhodnutí pro život bez drog“. Jinými slovy jde o přijetí takových strategií, které zabrání a znemožní, aby vůbec někdo drogu bral nebo aby ji aspoň požíval viditelně, aby to mohlo být veřejně komentováno.

Myslím si (a sám sebe zařazuji do takové kategorie liberálnější smýšlejících lidí, kdy pro mne platí určité meze role státu), že stát je tuze špatným vlastníkem, tuze špatným správcem veřejných statků, že stát špatně přerozděluje finanční prostředky a jiné statky a že tam, kde je možné přerozdělování předejít, tak tam je naší povinností to udělat. Na druhé straně jsem si vědom všech nánosů těch různých podob a různých tváří protidrogové politiky nebo přístupů k drogám. Některé z těch podob mohou být definovány mými úvodními tezemi, viz obraz našeho strachu... Samozřejmě jsem si vědom, že je obtížné přijmout tezi, že s drogami se nedá dělat nic a asi by bylo špatné, kdybych něco takového řekl.

To, o čem já jsem přesvědčen, je, že stát bez ohledu na to, co tady bylo řečeno o možných zcela zásadně odlišných přístupech k řešení drogového problému, např. o řešení drogové kriminality tím, že zlegalizujeme drogy, musí hrát jistou úlohu, a že drogy zlegalizovat nelze. A že pravděpodobně i kdyby to bylo možné, tak by to nepřineslo z mnoha důvodů očekávaný efekt. Jeden z těch důvodů je, že vlastně celou řadu drog legálních alespoň v Čechách máme. Myslím si, že můžeme dohlédnout na konec či začátek té cesty, kterou vlastně legální drogy přinášejí. Už ten pouhý a zjednodušený fakt srovnání např. počtu úmrtí způsobeného legálními či nelegálními drogami v České republice: Za rok 1996 je to 26 předčasných úmrtí na následky užívání toluenu, heroínu, pervitinu, několik tisíc na následky konzumace dlouhodobé či krátkodobé s následnými třeba dopravními nehodami, několik tisíc úmrtí na následky užívání alkoholu, 26 tisíc na následky dlouhodobého kouření. Legální drogy tady přinášejí samozřejmě cosi, co – měřeno z pohledu státu, státní pokladny a samozřejmě daňového poplatníka –, stojí spousty peněz. Jedná se ale stále pouze o špičku ledovce, protože to jsou ti, kteří zemrou, a nepočítáme ty, kteří jsou nemocní, kteří se léčí, kterým se operují karcinomy, ať už se jedná o prezidenty, nebo o naše romské spoluobčany. Na tom v podstatě nezáleží. Já sám nejsem přesvědčen, že by legalizace

drog řešila tento problém, nehledě na to, že jsem přesvědčen o tom, že z mezinárodního aspektu toho problému by to bylo nutné legalizaci udělat nejenom v celé Evropě, ale pravděpodobně na celém světě. Myslím si, že existuje řešení, které můžeme pozorovat v nejrůznějších protidrogových přístupech v ostatních evropských zemích. Třeba jak to vypadalo v roce 1997. Zcela jednoznačně uvidíme, že i země, které byly donedávna velice represivní jako např. Lucembursko, Belgie, Francie, dnes odstupují a odklánějí se od pro-represivně orientovaného přístupu ke konzumentům a uživatelům. Naopak i hodně liberální země, jakými jsou např. Holandsko nebo Švýcarsko, dnes říkají, že proti distributorům, výrobcům, obchodníkům, pašerákům se musí postupovat tvrději, než je tomu v současné době. Takže se vytvářejí takové nůžky. Hodně tvrdý přístup proti obchodu a distribuci – a měkký nebo liberální a spíše pragmatický a racionální přístup vůči konzumentům. Evropa v současné době říká: „Kriminalizovat a trestat užívání drog je nesmysl.“ Možná že Evropa, i když nezastává tak liberální koncepty, o kterých tady mluvil Martin Komárek před chvílí, si asi uvědomuje, že jiný přístup nepřinese patřičný efekt a že je vlastně hrozně pokrytecké říci, že ty drogy ne, ale ten vepřový bůček ano. On totiž ten vepřový bůček, abych navázal na mého předřečníka, pokud přivodí žlučnickovou koliku, přivádí člověka do možná daleko větších bolestí, než do jakých jej může přivést abstinenční stav nebo abstinenční příznaky při závislosti na heroínu.

Samozřejmě kvitují se zklamáním včerejší rozhodnutí poslanecké sněmovny. Navzdory tomu, že jsem původně o zákoně nechtěl mluvit, zmíním se o něm. Jsem přesvědčen, že je to přesně cesta opačným směrem, než kterým se vydává Evropa, a že toho budeme pravděpodobně horče litovat. A nejen litovat, ale bude nás to stát spoustu peněz. Bude nás to stát spoustu peněz proto, že samozřejmě je to pokus jak získat kontrolu nad rozsahem drogové scény. Ale původní přístup, kde vedle tvrdé represe vůči distributorům a dealerům musí existovat i různé způsoby podpory občana pro život bez drog, tedy, to co jsem zmínil jako ústřední motiv platné protidrogové politiky tohoto státu, se vlastně včerejším rozhodnutím do jisté míry mění. Asi bych měl dodat, že také občanům musí být poskytnuta nikoliv jenom ochrana před nabídkou nelegálních drog a poznatky k tomu, aby se rozhodl drogám říci to sladké ne, ale také to, aby v případě potřeby měli k dispozici poradenskou a léčebnou pomoc. O drogách platí, že se nemusí nebo dokonce nemůže jednat o standardní pomoc tak, jak ji známe z ostatních oblastí zdravotní péče. Musí se jednat o poměrně zvláštní pomoc, velmi často anonymní pomoc, velmi často tzv. nízkoprahovou pomoc, která je vlastně nabízena a vytvářena na základě důvěry, která se vytváří mezi důvěřujícím uživatelem a konzumentem drog a zdravotním nebo sociálním zařízením. Nepochybně v této třetí oblasti včera schválený zákon přinese nejvíce nechtěných, negativních důsledků. Bohužel se to dozvíme až s odstupem času, s odstupem let, a pravděpodobně bohužel v okamžiku, kdy se to dozvíme, budeme pouze a jenom plakat nad spáchaným činem a obtížně se budeme vracet na začátek ke včerejšímu dni, kdy jsme mohli daleko rozumněji rozhodnout a říci ne. Protože vím, že vás zas tak nezajímá obsah platné protidrogové strategie, že spíše asi čekáte na diskusi, nebudu už dál zdržovat a uzavřu tím, že silný stát je ve vztahu k současnému mezinárodnímu vývoji drogové scény pro Českou republiku zcela nepochybně imperativem v oblasti dealerství, distribuce a výroby drog. A naopak – silný stát by neměl být na straně preventivně lé-

čebné, protože tam se jedná o individuální rozhodování občanů. Tam se to přece více týká rodiny než mocného a silného státu, který přichází a rozhoduje se za nás. Takže nechci říci slabý stát, ale stát, který na sebe nepřebírá odpovědnost za rozhodnutí občana a odpovědnost – a to primární odpovědnost – rodiny.

Jiří Schwarz

Děkuji panu Bémovi a dovolím si přejít k diskusi.

Lubomír Sedlák

Pane Béme, tady je jeden vážný problém. Vy jste řekl velkou řadu zajímavých věcí a ne poprvé, ale proboha, co znamená ta formulace, že Česká republika jde proti Evropě v době, kdy zrovna ve Varšavě byla koncem dubna velická akce pořádaná Bruslem a kde reprezentantka Evropské unie kategoricky řekla: „Pánové a dámy, vy se nedostanete do Evropské unie, jestliže okamžitě nepřítvrdíte legislativu a jestliže neuděláte zásadní změny na kontrole hranic.“ Tady to máte například ve Financial Times z 1. května, takže nevím, z čeho jste vycházel. Měl jste možná na mysli, že se prostě citlivěji přistupuje k některým těm kriminalizačním aspektům a že se více dbá na výchovu a tak dále. Mimochodem v březnu byl veliký článek přes celou stranu, že v Evropské unii nebude žádná liberalizace drog, takže nás tam nechtějí, jestli v tom něco neuděláme.

A nyní jestli ještě můžu k panu prezidentovi Liberálního institutu. Já vím, že u vás požívá veliké úcty Freedom House, Wall Street číslo 180, New York. Freedom House se nyní kategoricky postavil proti drogám a mám před sebou velkou publikaci (120 stran), kde tvrdě prosazuje útok proti drogám. Mám ještě řadu dalších připomínek, ale bylo by neslušné. S oblibou si vyslechnu intelektuálně-anarchistické názory pana Kinkora.

Jiří Kinkor

Děkuji, nejdříve k panu Doležalovi. Váš názor, že represivní drogová politika státu je zlo – teď jsem možná špatně pochopil ten argument – proto, že lidé chtějí být střízliví a chtějí uniknout odcizení. Říkal jste to? Jestli jste to neříkal, tak se omlouvám.

Jiří X. Doležal

Nechtějí. Nechtějí být střízliví.

Jiří Kinkor

Takže zopakujte vaši tezi. Vaše teze je, že represivní protidrogová politika státu je zlo, protože lidé nechtějí být střízliví.

Jiří X. Doležal

To není příčina. Není.

Jiří Kinkor

Tak jakou tedy dáváte příčinu? Proč je to tedy zlo?

Jiří X. Doležal

Protože zvyšuje všechny představitelné problémy s drogami a celou řadu nových dokonce vytváří.

Jiří Kinkor

Aha. Tak ani s touto tezí nesouhlasím. To není jenom vaše teze, to je teze i pana Béma. Ten také přistupuje k problému státu, k otázce stát a drogy nikoli ve smyslu, co to je stát, co to jsou individuální práva, jaký má být vztah státu a člověka, co by měl stát dělat. Nýbrž váš přístup je, co by stát měl nebo neměl dělat z hlediska toho, zda se mu podaří vyřešit problém užívání drog. Pro pana Doležala to není problém, pro pana Doležala je to prostě tak. Lidé chtějí žít, a co jim stát do toho má co říkat.

Jiří X. Doležal

Vy jste to zjednodušil.

Jiří Kinkor

V čem jsem to zjednodušil?

Jiří X. Doležal

Strašně jste to zjednodušil. Toto já jsem neřekl. Ani tento ideový postoj nezastávám.

Jiří Kinkor

Já jsem si skutečně pečlivě poznamenával to, co jste říkal. Alespoň v závěru jste většinu svých myšlenek věnoval tomu, že si nemyslíte, že legalizace by byla správná a že byste byl pro odchod státu z oblasti drog, protože to nevyřeší problém. Nedokáží vás přesně citovat, ale snažím se parafrázovat, a to myslím dělám velmi spravedlivě. Toto není pravdivá teze. To je špatná teze. Jediným důvodem, proč by stát měl odejít z oblasti drog, proč by neměl zasahovat do užívání drog, je, že tím porušuje svobodu člověka, jeho právo na svobodu a na život. To je jediný argument, žádný jiný není. Takže říkat nebo zkoumat, zda zásah státu vyvolává daleko více kriminality, zvyšuje ceny drog a tak dále, to jsou všechno nepodstatné vedlejší aspekty někde pod čarou, které ukazují lidem, kteří říkají „ano, toto je cílem protidrogové politiky: snížit tohle, snížit tamto...“, že tohoto cíle protidrogová politika nemůže dosáhnout, spíše se mu vzdaluje.

Ano, je pravda, že tímto se tento problém neodstraní. Ale to není podstata racionální opozice vůči státnímu zásahu. Podstata toho problému je, že stát vůbec zasahuje, že tak porušuje individuální práva. Ať se tím nějaký na drogy navazující problém řeší nebo neřeší, a lidé užívají drogy nebo neužívají drogy, to vůbec nemá nic společného s otázkou, proč stát má nebo nemá zasahovat do té či oné oblasti.

Jiří X. Doležal

Já vám pak odpovím abyste viděl, v čem jste to teď zjednodušil.

Jiří Kinkor

K panu Doležalovi mám jednu konkrétní otázku. Mně se zdá, že implicitně ve vašem vystoupení je teze, že brání drog je morální, správné. Jestli je toto vaše teze, tak já říkám, že to je teze špatná, chybná, iracionální. Brání drog je nemorální, iracionální akt. A zásah státu do této oblasti je také iracionální.

Jiří X. Doležal

A z čeho soudíte, že brání drog je nemorální?

Jiří Kinkor

Protože je proti lidskému životu. Tím, že žijete, tím, že existujete, že se okamžitě nezabijete, tak jste přijal svou existenci jako fakt. Tím, že berete intenzivně drogu, pročíte tomuto svému rozhodnutí. Jste v rozporu. Proto je brání drog iracionální a nemorální. Standardem morálky, nejvyšší hodnotou, z níž jsou všechny ostatní odvozeny, je vlastní život – existence. Brání drog odvádí, odtrhuje člověka od reality. Ničí jeho vědomí. Úkolem vědomí je samozřejmě být v kontaktu s realitou, což je klíčová podmínka přežití. Užívání drog zabraňuje, porušuje schopnost člověka, schopnost jeho vědomí být v kontaktu s realitou. Tím pádem je člověk bráním drog proti svému životu, protože porušuje schopnost svého vědomí být v kontaktu s realitou. Brání drog je nemorální.

Jiří X. Doležal

Pane Kinkore, dovolte mi řečnickou otázku. A co veverky? Veverky jsou podle vaší teze zcela nemorální, protože se sjíždějí somou. Soma je bájná droga – jinak muchomůrka červená. Podobně slimáci jsou zcela nemorální, protože užívají konopí. Prosím vás, konzumace psychoaktivních látek je zaznamenatelná u řady savců atd. To o čem mluvíme, nemá přece vůbec morální rozměr. Morální rozměr děláte vy tím, že tuto věc posuzujete z hlediska svého vlastního hodnotového systému. Já se plně podpíšu pod vaše prohlášení: „Pro mne je brání drog nemorální. Proto je neberu.“ Budte tak laskav a zkuste pobýt v tomto světě takovým stylem, abyste se naučil akceptovat moje prohlášení: „Pro mne je brání drog morální, protože mi pomáhá nekrást a nelhat.“ To za prvé. Každý to máme jinak, a tvrdit, že brání drog je nemorální, je opravdu zcela nepřijatelné. A teď druhá věc. Vy jste říkal, že brání drog znemožňuje kontakt s realitou. Prosím vás, já strašně těžko nesu, jak je dnes v módě hovořit o věcech, které člověk nezná. Vezměte si větší dávku LSD nebo si zakuňte kvalitní THC a pak se tomuto svému výroku sám vysmějete.

Pavel Bém

Já bych si dovolil nejdříve zareagovat na pana Sedláka. Nevím, pane Sedláku, o jakém jednání ve Varšavě jste mluvil. Možná jste mluvil o tom, kterého já jsem se zúčastnil. Ve Varšavě proběhlo asi před třemi týdny jednání, které pořádala Evropská unie na téma drogy. Mohu vám říci, že názory, které jsem zde prezentoval, jsou totožné s názory, které tam byly prezentovány ústy představitelů Evropské unie. Totožné. Kdybyste nevěřil, dám vám k dispozici k nahlédnutí zprávu o hodnocení drogového problému v Evropské unii. Samozřejmě si vážím práce novinářů a vím, že Li-

dové noviny skutečně před pár týdny napsaly něco o tom, jak OSN hrozí České republice mezinárodním soudem v Haagu. Mohu říci, že to není pravda. OSN nehrozí České republice žádným mezinárodním soudem. Byla to nešťastně, řekl bych až velmi nepravdivě interpretovaná jedna univerzální větička, která je dovětkem za každou mezinárodní dohodou. Tam je totiž napsáno: Když nebudete dodržovat tyto dohody, tak jsou možné tyto sankce: a, b, c, d, e... f nebo w až z. Poslední možnou sankcí je mezinárodní soud v Haagu. Ale o tom, že by Česká republika nedodržovala nějaké konvence, natožpak že by jí někdo něčím hrozil, to je skutečně nepravdivé. Tak to prostě není.

K panu Kinkorovi. Nesouhlasím s vámi oběma. Nesouhlasím s tím, že brání drog je nemorální. Já se přiznám a nestydím se za to, že se občas napiju alkoholu. Například včera jsem si dal dvě deci suchého červeného vína. Doufám, že zde nebudeme polemizovat o tom, že červené víno je droga. Proč? Protože ovlivňuje náš mozek, protože do jisté míry ovlivňuje náš kontakt s realitou, protože do jisté míry ničí naše zdraví. Já to vím. Přesto jsem si je dal. Nepovažuji sám sebe za amorálního člověka, že jsem to včera udělal. Ještě vám řeknu jednu věc. Jsem tomu strašně rád, protože možná díky tomu, že jsem si včera užil s červeným vínem, zde dnes mohu sedět a mohu s vámi diskutovat. Jinak bych se třeba z toho dnešního dne zbláznil. Po stovkách různých telefonátů a dotazech novinářů, co si myslím o včera schváleném zákoně v Parlamentu. Zároveň nesouhlasím s tím, co řekl pan Doležal, že užívání drog nemá morální rozměr. Já jsem přesvědčen, že má morální rozměr. Protože přece drogy se užívají odpradáвна, byly součástí rituálních obřadů, iniciačních obřadů. Byly a jsou součástí náboženství. Náboženství, na rozdíl od státu, je institucí, která vytváří morální rozměr společnosti. Jsem přesvědčen, že i dnes drogy mají v řadě kultur tohoto světa svůj morální rozměr, že jej měly a pravděpodobně budou mít. Souhlasil bych, kdybyste chtěl říci, že brát drogy mimo rámec něčeho, co je nazýváno morálkou, je nemorální. Mimo tento kontext je to jinak, protože užití drogy – to není jenom droga a jedinec, který tu drogu užije – jedná se také o kontext, ve kterém se droga užije; tím kontextem může být koneckonců i anestezie – celková anestezie při operaci slepého střeva, vždyť tam se užívá droga.

O tom, že drogy ovlivňují kontakt s realitou, popřípadě že ničí život... Otázka zase zní, jak půjdeme daleko, vždyť i ten buček ničí život. Mohu vám zcela překvapivě pro vás říci, že některé drogy nejenomže neovlivňují kontakt s realitou v tom negativním slova smyslu, ale naopak podporují kontakt s realitou. Jsou drogy, které skutečně umožňují být v realitě. Důkazem toho je užití některých látek v medicíně, v lékařství, v psychiatrii. Látek, které jsou za normálních okolností drogou. Ale umožňují přivést člověka na zem a být v kontaktu s realitou.

Lubomír Sedlák

Pane Komárku, vy mi potvrdíte, co ve světové žurnalistice znamená Financial Times. Je to špička. Na té konferenci byl přítomen náš společný kolega Christopher Bobický. Ten tvrdí, že madam Lenhartová, představitelka Evropské unie, opakovaně zdůrazňovala zásadní postoj Evropské unie. Je potřeba, aby východoevropské země vytvořily instituce, které to budou realizovat a aby vyřešily situaci na hranicích a tak dále.

Pavel Bém

Já cítím potřebu zareagovat, protože na tom jednání jsem byl. Ta paní Lenhartová není představitelkou Evropskou unie, nýbrž je administrátorkou, úřednicí v Bruselu, která schvaluje program PHARE pro země střední a východní Evropy. Přesně na tomto jednání jsem byl. Já vám říkám, že tato paní nesděla ani jedinou větu v tom duchu, který jste četl, ve vztahu ke konzumentům drog. Řekl jsem, že Evropská unie je v současné době nůžkami. Ty nůžky znamenají přitvrdit ve vztahu k dealerům, distributorům, výrobcům, ale nekriminalizovat a netrestat uživatele drog. Včerejší zákon implikuje velkou pravděpodobnost trestání konzumentů drog. V tomto smyslu jdeme proti Evropské unii. S panem Bobickým jsem osobně mluvil. Pan Bobický mimochodem přišel na závěr druhého dne dvoudenního jednání – pro vaši informaci.

Jiří Kinkor

Pane Doležale, nemůžeme srovnávat člověka a veverka nebo slimáky. Člověk se od zvířat liší tím, že je volní bytostí. To znamená, že cokoliv člověk udělá, kromě mimovolních akcí, je předmětem morálky. Cokoliv člověk udělá, je záležitostí spadající do filosofické oblasti jménem morálka, která říká, co by člověk měl dělat, protože na rozdíl od zvířat se musí rozhodovat, volit. Zvířata nejsou volní bytosti. Tam jste správně říkal, že se morálka vůbec neaplikuje. V jejich případě je to absurdní.

Zareaguji na pana Béma. Sklenka vína nebo to, co jste říkal, pane Doležale, že si vezmete nějakou kvalitní drogu a že vás to neodpoutává od reality. Samozřejmě jsem nemyslel, že každé užití drogy je nemorální. Pokud v rámci braní drog existují rozlišitelné míry, tak jako při požívání alkoholu, musíme odlišit dvě situace. To znamená alkoholismus vs. požití alkoholu typu sklenky vína. Samozřejmě, když mluvím o drogách, mluvím o kategorii, která je v oblasti užívání alkoholu ekvivalentní alkoholismu. Ne požívání alkoholu. Já nekouřím, ale když si dám jednu cigaretu, je to v pohodě.

Hlasy z pléna

Ale ničíte si tím to vaše zdraví, váš život.

Jiří Kinkor

Myslím, že ne jednou cigaretou. Pokud ta míra přesáhne takovou úroveň, kde se stáváte závislým, tam už to skutečně je problémem. Hovoříme-li o alkoholu, pak tento problém nazýváme alkoholismem. Užívání toho, čemu říkáme drogy, nad tuto mez se stává drogovou závislostí.

Jiří X. Doležal

Pane Kinkore, jste si vědom toho, že celá řada takzvaných ilegálních drog vůbec závislost nevytváří?

Jiří Kinkor

Pokud nevytváří, v pořádku. Pokud tyto drogy... Já jsem laik. Já chápu pojem droga jako pojem pro označení nějaké substance, při jejímž užívání si člověk vytváří závislost toho typu, že jeho vědomí přestává být v kontaktu s realitou. Takto já chápu

pojem droga. Nechápu ho tak, že si jednou píchnete něco, ono vám to vytvoří krásný obraz něčeho a nestáváte se tím závislý.

Budu pokračovat v dalších námitkách proti panu Doležalovi. Říkáte, co by vlády měly v drogové politice dělat. Vy jste říkal několik bodů. Já jsem si zaznamenal tyto: legalizace přírodních drog. Jiných ne?

Jiří X. Doležal

Ne.

Jiří Kinkor

Chyba. Protože tím implicitně obhajujete tezi, že stát může porušovat individuální práva. Já vám říkám, že stát nesmí porušovat individuální práva. Dále. Aktivizace policie k vytlačení prodeje drog z měst. Obhajováním této teze obhajujete porušování individuálních práv.

Jiří X. Doležal

Já jsem nic takového neřekl.

Jiří Kinkor

Vy jste neřekl – aktivizace policie k vytlačení prodeje drog z měst, z okrásků?

Jiří X. Doležal

Ne, ne.

Jiří Kinkor

Slyšel to tady ještě někdo kromě mě? To jsem si skutečně nevymyslel. Vy jste to řekl. Doslova jsem si to zaznamenal.

Jiří X. Doležal

Já jsem řekl z většiny plochy měst do vymezeného teritoria.

Jiří Kinkor

V tom případě je to úplně stejné. Z žádných ploch měst. Pokud jsem na svém soukromém pozemku, tak nikdo nemá právo mi říkat a nakazovat něco na tom pozemku dělat nebo nedělat. Mám právo tam dělat vše kromě iniciace fyzického násilí. Nikdo mi např. nemá právo říkat, kde já si budu distribuovat drogu. Já budu mít obchod ve svém domě nebo na náměstí, které je moje, budu ho soukromě vlastnit, a budu prodávat drogu komukoli – kromě dětí. Kromě dětí, to je jiný problém.

Protidrogová výchova. Jste pro protidrogovou výchovu jako státní aktivitu. Hrubá chyba, porušování individuálních práv v tom smyslu, ne že je to protidrogová výchova, ale že to implicitně znamená státní zasahování do školství. Porušování individuálních práv.

Jiří X. Doležal

Mohl bych, prosím vás, než budete pokračovat v dalším řečnění, něco říci já? Obávám se, že se zde dostáváme k takové komunikační poruše. Protože vy zjevně vy-

cházáte z liberálního fundamentalismu. Domnívám se, že s jakýmkoli fundamentalismem není možné diskutovat. Vycházím z jiných ideových východisek. Z východisek Budhova učení. Tam je jednou z nejdůležitějších věcí minimalizovat utrpení. Samozřejmě, vytlačení dealerů do vymezené čtvrti, kde jsou zároveň třeba nevěstince a jiné podniky, je jistým zásahem do individuálních práv. Nevadí mi to.

Co byla ta první námitka, prosím? Legalizace přírodních drog. Proč nelegalizovat ty bílé jedy, to se dá filosoficky velmi snadno zdůvodnit. Vy si ten heroin bez pomoci širokého systému fungujícího pouze v rámci státu, v prostředí zajišťovaném státem, nevyrobíte.

Jiří Kinkor

Tak si ho nevyrobím, no a co? Ale, když ho někdo vyrobí, tak já mám právo si ho vzít.

Jiří X. Doležal

Když si ho vyrobí zcela individuálně bez pomoci.

Jiří Kinkor

Proč bez pomoci? Firma A vyrobí heroin, prodá ho mně, já ho budu spotřebovávat. Konec. Tečka. Žádný stát tam nemá co dělat.

Jiří X. Doležal

Prosím vás, ona by ta firma, kdyby stát neexistoval, také neexistovala. Ale to jsme v jiné oblasti – zdali může bez státu existovat civilizace jako taková. Civilizace existuje, stát existuje. My se ptáme, co má dělat stát. Ano, já vám říkám, co má dělat stát. Legalizovat měkké drogy, které si můžete opatřit bez jeho pomoci, a stát do toho nemá co zasahovat, k tomu stát nepotřebujeme. Potřebujeme jej ale na jistou kontrolu při regulaci pohybu substancí, který by bez něj nebyly výrobitelné. Samozřejmě mravní nárok má. Jde o to, aby to dělal tak, aby to nebylo k horšímu. Aby se nezvyšovala suma lidského utrpení. To je vše.

Jiří Kinkor

Musím zareagovat také na pana Komárka. Zarazil mne termín „šťastný“. Souvisí to samozřejmě velmi i s panem Doležalem, s jeho názory a jeho filozofií – v tomto případě budhismem. Vy jste použil termín „šťastný narkoman“. To je rozpor v termínech. Nic takového neexistuje. Pojem štěstí je objektivní pojem. Lze jej přesně definovat. Šťastím rozhodně není krátkodobý pocit, že teď se mi zrovna něco líbí. „Šťastný“ a „narkoman“ nejde dohromady. To je kontradikce v termínech. To prostě nejde. Braní drog ve smyslu, jak jsem říkal, dlouhodobé závislosti a tak dále, a štěstí se vzájemně vylučuje. To nejde. To je jedna věc. Pak jste říkal...

Martin Komárek

Mohu, mohu. Já se chci jen zeptat. Slyšel jsem něco, co jsem v životě neslyšel a co mi dává naději do dalších chmurných let mého života. Vy jste říkal, že štěstí je něco co lze přesně definovat. Ano? To je fantastické, já to hrozně chci slyšet. Mohl byste mi to říci?

Jiří Kinkor

Definice toho pojmu je velmi složitá. Podstata ovšem není, zda já vám teď umím říci přesně, abych neudělal v definici nějakou chybu, co je obsahem pojmu štěstí. Podstatné v tom, co jsem řekl, je to, že každý pojem, který člověk používá, včetně pojmu štěstí, musí být odvozen z reality. Musí být nějak definován. Kolaps naší civilizace spočívá právě v tom, že používáme pojmy, aniž bychom znali jejich obsah. Každý pojem má jasný obsah. A pokud jde o pojmy abstraktní – štěstí, morálka, stát, ty mají obsah, který je definován velmi abstraktně, protože se vztahují na řadu situací v lidském životě nebo realitě.

Milan Veverka

V diskusi jsme již postoupili, a tak se nebudu vracet k otázce, kterou jsem měl původně na mysli. Vy hovoříte o tom, že každý pojem, který člověk používá, má svůj přesný obsah. Je vidět, že máte velmi dobře prostudovaného Wittgensteina. Já si osobně myslím, že projdeme-li se trošku dějinami filosofie, zjistíme něco trochu jiného. Já osobně si myslím, že od definice pojmu se začínat nedá, bohu díky, protože kdybychom začali u definice pojmu, tak bychom se asi ani ve vlastní komunikaci mezi sebou moc daleko nedostali. To byla jenom taková drobná připomínka.

Jiří X. Doležal

Pane Kinkore, dovolíte mi intimní otázku? Není v ní agrese, mě to jenom zajímá. Já jsem z toho, jak jste říkal, že štěstí je objektivní pojem, a z další diskuse shledal nápadné podobnosti té argumentace s argumentací, jakou vídám, když hovořím s lidmi, kteří jsou aktuálně pod vlivem pervitinu. Máte něco v sobě?

Jiří Kinkor

Pan Komárek se ptá nebo pokládá si otázku, na kterou, jak se mi zdá, úplně nezná odpověď. Upřesněte mi, jestli jsem tu odpověď nějak nepostřehl. Kde se bere motiv proti drogové válce? A teď jste říkal něco o Pentagonu... Já bych vám na tu otázku rád odpověděl. Kde se tady bere motiv proti drogové válce? Ten se bere samozřejmě v konečném důsledku ve filosofii. Protože co je to protidrogová válka? To je válka státu nebo použití státu proti určitému problému. A protože nevíme, co to je stát... já vím, několik lidí ví, řada lidí ví, ale drtivá většina lidí naší civilizace neví, co to je stát, nechápe obsah pojmů typu stát, právo, svoboda, morálka apod., a proto existuje obrovský chaos ve společenských otázkách. A proto když se cokoli lidem zdá, že jim škodí, a tedy je špatné, tak první, na co přijdou v rámci svého kolektivistického myšlení, je: „No vždyť nám musí pomoci stát.“ To je pravý motiv protidrogové války. Tam hledejme motiv. Jiná otázka je, proč lidé více a více berou drogy. Říkáme, to je realita, lidé více berou drogy. Kde je odpověď? Opět ve filosofii. Jestliže někdo říká, že nechce být střízlivý, nechce pracovat, nebo se mu nezdá dobré pracovat ve „standardním koncernu“ apod., svědčí to o jeho jistých filosofických premisách a zjistili bychom tady obrovsky zkorumpované myšlení lidí po staletém vývoji filosofie. To je další věc. Pak jste často používal slovo „intuice“. Řekl jste, že intuice nám říká, že toto není správné, že zákon, který schválili, není správný atd.

To není intuice. To je rozum. Neboť rozum nám to říká. Intuice nám neříká nic. Ta nám říká něco, co nelze obhájit. Ta nám říká něco, co se nám zrovna v hlavě z podvědomí vyrojilo, ale my jako lidé, kteří máme rozum, musíme se jakoukoli myšlenkou, která se objeví v našem vědomí, pokoušet identifikovat, tzn. ustavit její platnost jejím vztahem k realitě. Myšlenka, že ten zákon, který včera schválili, a že státní protidrogová politika jsou iracionální, není založena na intuici, pocitu nebo na tom, že v Evropě to také tak dělají nebo nedělají. Ta je založena na rozumu.

Jana Kobesová

Já jsem se chtěla vrátit k tomu zmiňovanému článku v Lidových novinách. Chtěla jsem říci, že to byla nešťastná náhoda. Můžu to říci proto, že jsem pod tím článkem podepsaná. Ten článek se měl zabývat jistým nadčasovým pohledem a skutečně nic neříká o hrozbě nějakých sankcí. (...) Jednalo se původně o materiál, který byl mnohem obsáhlejší a z něj byla tato informace převzata. Nevím, jestli pan Sedlák čte Lidové noviny pravidelně, ale druhý den vyšel velice podrobný materiál na podobné téma, který rozebíral, proč nemůžeme u nás do našeho právního systému zavést trestnost držení drogy. Také podrobně rozebíral to, že Evropská unie skutečně ustupuje od represivního přístupu v otázce drog. Pokud vím, tak jedna pracovní skupina Evropské unie pracuje na dokumentu s názvem „Akční plán protidrogové politiky Evropské unie pro rok 2000-2005“ – a ve svém prvním prohlášení na začátku přípravy prohlásila, že represivní přístup jako takový se neosvědčil. Pouze přibýlo kriminalizovaných lidí zavřených v kriminálech. Ale kriminalita jako taková se vůbec nesnížila. Naopak. Také je zřejmé, když si prostudujete ten materiál, jak o tom mluvil pan dr. Bém, že z evropských zemí má každá svým způsobem zákony upravené že za druhé je v praxi vždy neuplatňuje, což jim jejich právní systém umožňuje. Já jsem strávila dva týdny v Londýně na několika klinikách. Bavila jsem se jak s lékaři, tak s lidmi, kteří pracují pro OSN v Londýně. Bylo mi řečeno, že v praxi nižší kategorie prohrěšků policie nestíhá. Svým způsobem je to tolerováno. Soudce může rozhodnout, že stíhat nebude. U nás to tak nejde. U nás soud musí.

Lubomír Sedlák

Dovolte. Tady jde o určité nedorozumění. Chci zdůraznit jedno. I v Americe zjišťují, že taková přehnaná kriminalizace nebo armádní přístup je neúčinný, ale to neznámá, že od ní zcela ustupují nebo přecházejí na pozici, že by se drogy měly zlegalizovat. To jsou dvě různé věci. Drogy mají strašné důsledky. V Americe je 1 700 000 lidí ve vězení a z toho je 1 200 000 charakterizováno jako uživatelé drog. Nevyčetl jsem, jestli byli už předtím kvůli tomu zavřeni, anebo jestli se jimi stali ve vězení. Prosil bych vás o jednu zásadní věc. Podívejte se. Rozlišujeme několik základních poloh. Za prvé. Je tady před námi materiál Dana Štastného, který jsem si stačil přečíst, protože na tyto akce chodím dříve, abych si vždy stihl podobné věci prostudovat. Lidé zde diskutují, ale třeba vůbec neví, co tady ten váš Institut rozdal předem. To je jeden přístup. Zřejmě ta bitva, která se tady rozehrává, se zhruba točí kolem následujícího – jestli liberalizaci nebo částečnou liberalizaci. Prosim vás, tady je fakt života. Praktický fakt života, že klíčové instituce tohoto světa zatím proti drogám bojují. Ani ti Holanďané drogy nelegalizovali, zřídili pouze ty slavné kavárny. Realita života je taková, že se tady za 500 miliard dolarů drogy obchodují. Což je více než obchod ro-

pou, například. A tak dále, a tak dále. Prostě hrůza. Já kladu otázku, jestli by nebyla vhodná třeba příští diskuse na téma, jaká je role naše a jak vůbec rozumět tomu to obrovskému celosvětovému zápasu? Tady to povídání např. pana Kinkora je zajímavé – to jsou individuální exotické výroky, které nemají nic společného s tím, kam ten svět jde. Pane Béme, vy jste to potom upřesnil, takže já souhlasím. Oni zjišťují, a to i Američané, že je potřeba víc dělat s prevencí a s léčením. To ale vůbec neznámá, že se mají drogy legalizovat. To jen, aby bylo mezi námi jasno. Takže se asi celkem shodneme.

Pavel Bém

Já bych chtěl reagovat na pana Sedláka. Kdybyste to spočítal, tak těch 1 200 000 lidí ročně v amerických kriminálech, to je přibližně 40 miliard dolarů. Protože pobyt v americkém kriminále stojí přibližně 30 000 dolarů za rok. To když přepočtete, tak to je skoro hrubý domácí produkt naší země. Nejenomže to nevede k efektu, který je očekáván, ale když se dostanu od ideové roviny k nějaké pragmatičtější, ještě je to strašně drahé. Takže proč Evropská unie dnes říká, že nechce zavírat konzumenty? Nejenom proto, že vidí, že to nepřinese efekt, ale také počítá peníze.

Ještě k paní kolegyni Kobesové. Reagoval jsem na pana Sedláka. Na to, že on mluvil o titulním článku, palcovém titulku na první straně velkého českého deníku. Na to jsem reagoval. Teď se bavíme o něčem jiném. To nevádí, to se občas stává. Kdybych se díval na palcový titulček článku, získal bych ten pocit, o kterém hovoříte. Vy jste ten článek ale asi nedočel do konce, protože proti obsahu toho článku nelze mít větších výhrad. Ten velice kvalitně popisuje realitu. Pouze je tam velmi nešťastný název. Takže se omlouvám paní kolegyni Kobesové, pokud jsem se jí nějakým způsobem dotkl. Ten článek je dobrý.

Jenom jednu větu k tomu, že s legalizací drog to není tak strašné, že to není úplně mimo nás. Vezměte si, že před 150 lety také neexistovalo volební právo žen. Bylo považováno za oblundnost. Nyní je legalizováno a člověk těm dřívějším námitkám příliš nerozumí.

Miroslav Zajíček

Já jsem ekonom nebo spíše právník, čili v oblasti drog nejsem úplný specialista. Drogy neužívám, ani jsem je nikdy neužíval. Čili samozřejmě naprosto nikdy nebudu souhlasit s panem Doležalem, že drogy jsou tak skvělé, ale budu vždy bránit to, aby si pan Doležal klidně mohl brát jaké drogy chce, kdykoli chce a jak chce. I když s tím nebudu souhlasit. Chtěl bych jenom říci, že otázka drog nebo represe – to mi určitě potvrdí všichni, kteří se tím zabývají – je skutečně záležitostí spíše 20. století nebo konce minulého století. Pokud jdeme dál do historie, tak drogy jsou fenoménem, to zcela jistě, ale rozhodně nejsou problémem. Drogy byly téměř ve všech společnostech. Čím je společnost vyspělejší, tím více drog má a tím více lidí je konzumuje. Vy jste se zmínil o různých náboženských rituálech. Jednou z nejvyspělejších civilizací byla helénská civilizace a ta byla drogami doslova „prolezlá“. Není třeba nic zastírat. Byly tam drogy, které možná my ani už neznáme – velice halucinogenní, velice psychotropní, atd. Podle toho to také dopadlo. Civilizace si s sebou nese drogy, a my jsme skutečně jedinou civilizací, která se drogy nějakým způsobem (za použití moci

státu) snaží zlikvidovat. Já si nemyslím, že je to zrovna nejlepší cesta. My je nezlividujeme. Jedině dojdeme k tomu, že se vytvoří specializované organizace, můžeme jim říkat mafie, které se budou zabývat distribucí drog. My si je ale vytváříme sami. Když už jsme u toho, proč drogy nebyly vždy zatracovány? Když se podíváme na jednu z nejslavnějších firem světa, firmu Coca-Cola – jak vznikl její název? Kokain – Coca-Cola. Zakázán roku 1913. Mám pravdu pane doktore?

Pavel Bém

Ano, správně.

Miroslav Zajíček

Takže, myslím si, že problém drog není problémem drog. Líbila se mi ta definice, ta strašlivá definice, jak jste tady prohlásil na začátku, že je to problém civilizace překračující... atd. Je to fenomén civilizace, nikoliv problém civilizace. Mladí lidé berou tvrdé drogy. Nemůžeme to vyčítat mladým lidem, musíme to vyčíst starým, že je špatně vychovali.

Neidentifikovaná účastnice diskuse

Jsem česká středoškolská učitelka. Ráda bych reagovala na pana Sedláka, který tady útočil na pana Kinkora. Myslím si, že mu křivdil, protože lidé jako pan Kinkor jsou nesmírně potřební, protože nás nutí k tomu, abychom si dávali pozor na to, co říkáme, čili na to, aby se nám nepletly termíny. Myslím, že on se v tom vyžívá a že je dobré, že je tady. Je to taková kontrola. Jinak jak pan Sedlák doporučoval další možné téma diskuse, dovolila bych skromně doporučit pozvat pana psychologa (...), protože ten ve své knížce, se kterou sklídil zaslouženou odezvu, zavedl pojem skupinová hloupost. Jestli proti něčemu jdeme a jestli proti něčemu tady pan Doležal bojuje, tak je to tento fenomén. Jestliže – a to je myšlenka pana Kinkora – skupina lidí, našich poslanců, nechce akceptovat námítky založené na rozumu, pak se dopouští skupinové hlouposti. Jak proti ní bojovat? Je to fenomén nový a zatím to dopadalo tak, že malá skupinka lidí, která měla nějaké myšlenky, byla převálcována jinými. A pouze metoda pokusu a omylu je dovedla zpět. Nechci být skeptik, ale obávám se, že v tomto boji proti skupinové hlouposti neuspějeme. Jestliže nejzávažnějším problémem ukončení protidrogové války je mezinárodní nepřijatelnost, tak je to skupinová hloupost na mezinárodní úrovni.

Věra Mrázová

Působím jako zástupkyně ředitele na středním odborném učilišti, které má v současné době asi 1 000 žáků. Mám za sebou poměrně rozsáhlou praxi v oblasti pedagogické i v oblasti řízení a tato praxe se mj. týká i vztahu mládeže k drogám.

Doufám, že vám nebude vadit, když nasměřuji diskusi ke konkrétní realitě. Domnívám se, že stát by měl zasahovat do protidrogové politiky, ale hlavně v oblasti prevence a pomoci adresované těm, kterým drogy způsobily problémy. Viděla bych zde možná jistou analogii s protidrogovou aktivitou naší školy: My studenty netrestáme, když berou drogy, ale naopak – snažíme se jim nějakým způsobem pomoci. Politika státu by z tohoto hlediska měla být taková, abychom při této činnosti měli

zajištěny vhodné podmínky a dostatečné prostředky na preventivní protidrogovou výchovu a mohli studentům a žákům nabídnout jiné alternativy.

Za velmi důležitou považuji masovou informovanost rodičů – je nezbytné, aby každý z rodičů přesně věděl, co má dělat, když zjistí, že jeho dítě užívá drogy, aby se alespoň povšechně orientoval v protidrogové legislativě a znal kompetence různých institucí, které se zabývají bojem proti drogové závislosti. Rodiče mají často velmi ne-reálné představy o pravomoci a kompetenci škol v tomto směru a obracejí se na jejich vedení se zcela neuskutečnitelnými požadavky a často dokonce pracovníkům škol adresují různá obvinění; s tím se setkávám ve své každodenní praxi. Když totiž rodiče zjistí, že jejich děti užívají drogy, obvykle upadnou do stavu naprosté paniky a zděšení, poněvadž nejsou na tuto možnost připraveni, nepřipouštějí si – než k tomu skutečně dojde –, že by právě jejich dítě se mohlo stát narkomanem. Mladí narkomani si obvykle uvědomují, že zde rodiče selhávají, a někdy je dokonce jistým způsobem i vydírají. Na druhé straně zase lze pozorovat u řady rodičů nepřiměřeně tvrdé represe a postihy dětí, jejich omezování a hlídání, což skoro nikdy nevede k pozitivním výsledkům. Rodiče si tedy tvář v tvář drogovému problému nedovedou sami účinně pomoci – jsou odkázáni na pomoc kvalifikovaných odborníků: psychologů, právníků, pedagogů atd. Zde tedy, v oblasti vzdělávání a výchovy rodičovské veřejnosti, v oblasti pomoci rodině, může stát sehrát svoji nezastupitelnou roli, i když tím nechci zpochybnit možnost vlivu soukromých institucí.

Výše zmíněná problematika rodičovských postojů má ještě jeden velice zajímavý psychologický aspekt. Existuje řada lidí, kteří se hlásí k myšlence liberalizace prodeje drog nebo se k ní staví benevolentně, protože zatím buď vlastní děti nemají, anebo nedovedou tento problém konkretizovat ve vztahu ke svým dětem, pokud je mají. Uplatňuje se zde jakési podvědomé přesvědčení, že pokud se někdo chce zdrogovat třeba až k smrti, ať tak činí, to je jeho věc, ale mým budoucím nebo již narozeným dětem se to přece stát nemůže, je to prostě vyloučeno, týká se to jiných. Mám dojem, že liberální postoj k problému drog velmi často koření v takovémto přesvědčení, které se však obvykle velmi rychle zhroutí, když děti takového hlasatele liberalismu skutečně začnou užívat drogy. Proto je vždy třeba se tázat takových lidí, jak by sami, za svoji osobu a na svých dětech přijali dopady liberalizace obchodu s drogami – když totiž něco schvalují, musím se připravit na to, že se to negativně může dotýkat mé rodiny, mých blízkých a přátel. Obávám se, že kdybych se zeptala třeba pana Komárka, jak by zareagoval na zjištění, že jeho dítě bere drogy, tak bych patrně nedostala na tuto otázku příliš jasnou odpověď.

Ještě k problematice státní pomoci z finančního hlediska. Přála bych si, aby bylo dost peněz na to, aby uživatelé drog, pokud se již svobodně rozhodnou, že se půjdou léčit, měli skutečně kam jít. U nás na škole nemůžeme naše žáky-narkomany k ničemu nutit, snažíme se jim jen pomáhat, ale pak se třeba stane, že tito žáci, když projeví ochotu k léčbě, musí čekat, než se najde místo v nějakém ústavu. Do té doby vznikne řada dalších problémů. Myslím si, že finanční podpora od státu by měla být vynakládána v tomto směru – abychom těmto lidem, u nichž ještě existuje nádej k nápravě, mohli nabídnout rychlou a konkrétní pomoc.

Jak vypadá v současnosti pomoc v protidrogovém boji ze strany státních orgánů? Minulý týden jsme dostali na školu první konkrétní materiál s názvem „Škola bez

drog“. Je to pro nás určitý návod, určitý soubor instrukcí, určitá forma administrativní legalizace konkrétních kroků v boji proti drogám. Tento materiál se v jistých částech opírá o zákon proti alkoholismu a navrhuje se tam určité represe. S represemi je to ovšem problematické – třeba i v našem školním řádu jsou definovány represe, které mají postihovat např. kouření, ale upřímně řečeno, kouření v rozsáhlém školním areálu nebo jeho okolí nikdo nikdy nemůže uhlídat. V souvislosti s onou problematikou represí bych se ráda zeptala pana Béma na možnosti řešení jednoho konkrétního případu: Nedávno přišel na školu rodič, jehož dítě upadlo do drogové závislosti a čeká teď na léčebný pobyt. Tento rodič projevoval velkou aktivitu a velký zájem o své dítě – ovšem, jak jsem již výše zmínila, hlavní formou této aktivity byly jako obvykle výtky a obvinění na adresu školy: „Tady mu to prodali. Udělejte si tu pořádek! Máte tady dealery, pochytejte si je!“ Tento rodič si zjistil, že ve škole je student, který prodává drogy. Tyto informace však získal v institucích, které je nemohou postoupit dál – konkrétně policejním orgánům, protože jejich pracovníci nechťejí ztratit důvěru léčených narkomanů. Já s tím souhlasím, protože práce psychologů a takových institucí jako Drop-in apod. se nutně zakládá na důvěře a vyhýbání se kriminalizaci. Ovšem v daném případě je teď situace taková, že vedení školy má důvodné podezření, že určitý žák ve škole prodává drogy. Toto podezření se zakládá na informaci, která podle etického kodexu institucí, kde byla získána, nesmí být předána represivním orgánům, tedy policii. Dotyčný student zatím klidně chodí do školy, prodává drogy, vydělává tím prý velké peníze – a vedení školy neví, co dělat. Jediným dostupným nástrojem represe pro ně je dát studentovi několik pěttek, a takto ukončit jeho další pobyt na škole. Tím se ho zbavíme, ale on bude svoji činnost provádět jinde. Onen problém má ještě jednu dimenzi: Ve zmiňovaném materiálu „Škola bez drog“ se uvádí, že pokud někdo z pedagogických pracovníků přistupuje liknavě k řešení problému drog, tak by proti němu měly být také zavedeny jisté represe. Mám tedy – v souladu s doporučenými a sankcionovanými postupy – zavolat policii a říci, že mám důvodné podezření? Jak by pracovníci policie reagovali na pouhé důvodné podezření, když nemám důkazy, protože mi je zdroj oné informace v souladu se svojí etikou neposkytne? Toto je otázka, na niž bych ráda slyšela jednoznačnou odpověď.

Omlouvám se, jestli jsem mluvila příliš dlouho, ale přesně toto jsou konkrétní dopady užívání drog. Pro mne jako pedagoga problém drog znamená více-méně bezmocně přihlížet tomu, jak se dítě dostává do závislosti, která končí jeho odchodem ze školy, znamená to vidět, jak tyto děti postupně upadají, až se z nich stanou naprosté psychické i fyzické trosky zbavené vůle i racionální kontroly. Pokud tedy mluvíme o liberalizaci obchodu s drogami, musíme problém vidět i z této strany a musíme tedy být připraveni na jeho řešení z komplexního hlediska.

Pavel Bém

Rodiče by opravdu měli být instruováni k tomu, aby byli schopni vychovávat svoje děti. Možná, že nějakou účinnou prevencí, která v optimálním případě povede k tomu, že se šestnáctiletý kluk rozhodne drogy nebrat. Navzdory tomu je třeba si uvědomit, že to naráží na ten problém, že drogy jsou u nás poměrně novým fenoménem.

Alespoň v takovém rozsahu, v jakém tady jsou. Drogy jako heroin tady před pěti lety téměř ještě nebyly.

Já ten dokument „Škola bez drog“ znám. Je to pokus, je to ukázka síly státu. Myslím, že je to ukázka v lecčem nešťastná. Nepochybně bude v lecčem neúčinná, a to asi přesně v tom, co jste řekla. Na druhou stranu bude účinná asi na straně tlaku na pedagogy, aby se dozdělávali. Protože ti noví, kteří dnes vycházejí z vysokých škol, již budou o drogách něco vědět. Vy jste ale ještě neměli šanci se k těm informacím dostat. Máte v tomto pravdu, naprosto souhlasím, tady by asi stát ve vztahu k tomu, co o drogách víme nebo spíše nevíme, jaké tady jsou zákony, měl něco nabídnout. On něco nabízí, ale vidíme, že to není to pravé ořechové.

Druhá věc je, co dělat s dealerem ve škole. Myslím si, že kdybyste měla stoprocentní jistotu, že je to dealer, tak byste už dávno zakročila, tak byste to práskla. To si myslím já. Možná, že mě vyvedete z omylu. To, že jste to neudělala, je dáno tím, že si nejste jistá. Říkáte si, co kdybych práskla někoho a on by to nebyl dealer a já bych ho nějakým způsobem poškodila. Obávám se, že to vnitřní rozhodování hodně souvisí s morálkou a etikou. Jediné, co mohu říci je toto: Když si opravdu budete jistá, tak jděte a práskněte ho.

Věra Mrázová

Na policii?

Pavel Bém

Samozřejmě.

Věra Mrázová

Dejme tomu, že bych se nezatěžovala tím, zda to ohrozí práci těch institucí, odkud informace pochází. Kdybych to ale zítra udělala, tak se obávám, že mi policie řekne, že je to nezajímá, protože nemám důkazy.

Pavel Bém

To už policie dnes neřekne, to by řekla před dvěma nebo třemi lety. Jenom upozorňuji, že je rozdíl mezi podezřením a tím, když někdo ví.

Jiří Schwarz

Samozřejmě, že o této činnosti můžeme mít své velké pochyby a předem si můžeme domýšlet konkrétní dopady právě schváleného zákona. Ten vůbec neomezí používání drog. Povede pouze k růstu korupce v policii. Když odcházím z Liberálního institutu každý den v 8 hodin večer, tak narážím na minimálně 5 až 6 zcela zřejmých dealerů. Kdybych byl policejním prezidentem, tak je nechám okamžitě zavřít. Když jsem byl v představenstvu Kotvy, tak jsem v okolí obchodního domu narážel pravidelně na 10–12 dealerů, kteří tam v jakoukoli dobu vyvíjeli činnost. Nikdy jsem neviděl nikoho, kdo by je jen kontroloval. Z toho důvodu mě doslova dojíhá výsledek hlasování Poslanecké sněmovny. Myslím si, že poslanci se patrně vůbec v těchto místech nepohybují. Kdyby tomu tak bylo, tak by s ničím podobným nemohli souhlasit.

Pan Komárek byl dotazován na velmi zajímavou záležitost – jak by se on sám postavil k možnému problému svého dítěte. Právě této oblasti – oblasti působení rodiny – se týká pasáž, kterou jsme do našeho materiálu dodělávali dodatečně. Naše stanovisko je, že ani tam nelze zdůvodnit aktivní roli státu a jeho represivní zásahy. Zde musí opravdu sehrát svou nezastupitelnou úlohu rodina. Rodiče jsou zodpovědni za své děti. Je otázkou, do kolika let, jestli do 12, 15, nebo 18. Odpověď na tuto velice složitou otázku je nutné hledat v souvislosti s takovými skutečnostmi, jako je například spodní věková hranice trestní odpovědnosti. Nicméně zde musí klíčovou úlohu sehrát rodina.

Martin Komárek

To je těžká otázka, ale nechci se jí vyhnout. Záleží to na tom, které z mých dětí by ten problém mělo. Kdyby nejstarší dcerka, které je 15, zkusila na nějakém mejdanu marihuanu, tak nebudu mít proti tomu nic. Kdyby si ale něco začal píchat můj roční Martínek, to bych se snad zbláznil.

Lukáš Stránský

Měl bych dotaz na pana Béma. Říkal jste, že lidé liberálně smýšlející a neliberálně smýšlející mohou dojít k nějaké konvergenci ve vztahu k státu. Že stát by měl do určité míry koordinovat drogovou politiku nebo měl by mít nějakou drogovou politiku bez ohledu na myšlenkový proud, ke kterému se hlásíme. Říkal jste něco takového, že? Když vyjdou ze základních tezí liberalismu – ze Smitha nebo z Friedmana –, tak tam je asi ve čtyřech tezích shrnuto to, co má dělat stát. Jestliže by si člověk říkal liberál, tak musí vycházet z těch tezí a nemůže nic přidávat. Liberální a neliberální smýšlení je i v této problematice v neřešitelném rozporu.

O drogách přírodních a nepřírodních. Přírodní povolit a nepřírodní ne. To nás nutně vede k nekonzistenci. Když si vezmu nějakou drogu, která je teď považována za syntetickou, může se např. za 10, 15 let zjistit, že ta droga je přírodní, a tedy legální někde v Brazílii. Co s tím potom? Když se vezme BMT, zjišťujeme, pokud vím, že se tyhle věci nacházejí v mozku. Je to zároveň normální droga, která je na seznamu zakázaných látek i v Čechách – a je přitom produkována mozkiem.

Michael Volný

Připojil bych se k otázce k panu Doležalovi, která byla položena. Když si kupříkladu uvaříte čaj z nějaké přírodní drogy, tak už je to jasná fyzikálně-chemická úprava. Vy takový čaj pokládáte určitě ještě za přírodní drogu. Proč potom nějaká syntetická úprava nebo separace tolik vadí? Kdy a jak se tedy z přírodní drogy stává droga syntetická?

Jiří X. Doležal

Pan Kinkor mě obvinil z mysticismu. Jsem na svůj mysticismus hrdý. Co se týče otázky přírodních a syntetických drog, ta hranice je iracionální. Mám ale zcela odlišné osobní zkušenosti, pokud se týče syntetické a přírodní báze.

K vaší druhé připomínce. Netrvám na tom stoprocentně. Dávám přednost stavu, když lidé konzumují drogy, které si sami vypěstují.

Neidentifikovaný účastník diskuse

Nikdo netvrdí, že byste něco měl mít radši. Otázka je, jestli byste si myslel, že syntetické drogy mají být státem zakázané?

Jiří X. Doležal

Má být státem regulovaná jejich distribuce.

Neidentifikovaný účastník diskuse

To je prakticky totéž.

Jiří X. Doležal

Není to totéž. Domnívám se, že by se mělo k heroinu přistupovat podobně, jako se dnes přistupuje např. k diazepamu.

Neidentifikovaný účastník diskuse

Právě jsem říkal, že to vše vychází ze všech filosofii, co jsou tady v té republice.

Jiří X. Doležal

To vychází z buddhismu. To tady teď není.

Pavel Bém

Rád bych reagoval na poznámku o Miltonu Friedmanovi. Teoretická východiska liberálního a neliberálního přístupu jsou skutečně totálně divergentní. V okamžiku, kdy ale vezmete v úvahu mezinárodní kontext tohoto problému a absurditu řešení drogového trhu legalizací v jedné zemi: tak v okamžiku, kdy toto pochopíte a vezmete jako fakt, tak pak pochopíte dokonce i nějaká slova samotného Miltona Friedmana, který je znám svým velmi liberálním názorem na řešení drogového problému. Nedávno pronesl: „Ono to skutečně takhle asi nejde, jak jsem si to představoval, jak jsem o tom napsal knihu. Ale to, co se děje tady v Americe, má hodně daleko k nějakému zdravému rozumu, natož k liberálnímu přístupu k řešení drogového problému.“ Jinými slovy je v tom obsaženo to, že kriminalizace užívání a kriminalizace držení je tak vyhrcovaný aspekt toho super- nebo hyperneliberálního přístupu, že když se proti tomu postaví nereálnost řešení drogového problému v jedné zemi na světě legalizací obchodu, výroby, prodeje, distribuce, tak to potom může vést k tomu, že platí to, co jsem řekl, že totiž liberálové se shodnou s neliberály. Pokud se liberálové s neliberály shodnou na něčem, tak alespoň na tom, že ve vztahu k drogové kriminalitě na úrovni výroba, obchod, distribuce má být stát tvrdý, že má být hodně represivní.

Radovan Kačín

Mám možná kacířskou otázku k panu Bémovi. On tady zmínil problém, že dnes v Evropské unii máme dvě koleje, ty nůžky, o kterých hovořil. Jednak dealery, jednak uživatele. Proč máme takovéto rozdělené vnímání? Není to proto, že my dealery prostě nemáme rádi, podobně jako nemáme rádi například právníky nebo pasáky? Možná se zjistilo, že kdybychom trestali uživatele, je jich strašně moc. Vlastně bychom trestali půlku mladé populace. Tak to asi není dobré dělat. Takže se zahle-

díme na dealery, které lidi nemají z nějakého důvodu rádi. Je to tak, nebo je v tom nějaká jiná logika? Máme také takto pohlížet a trestat třeba hostinské, kteří prodají někomu pivo, a nikoli toho uživatele, který se opije a někoho zabije nebo zmlátí?

Pavel Bém

Samozřejmě máte velký kus pravdy. Nemáme rádi dealery a distributory. Drogy jsou v tom symbolickém obrazu zlo. Drogy jsou symbolickým obrazem smrti. Někdo za to musí nést odpovědnost. Někdo musí být obětním beránkem a viníkem. Dealer je snáze přijatelným obětním beránkem než uživatel. Hodně to záleží ve vnímání společnosti, na zcela banálních záležitostech, nesouvisejících s nějakými teoretickými východisky nebo skutečnostmi. Například americký protidrogový zákon změnil čas. Když nastoupila v Americe první vlna drogové epidemie, heroinové epidemie v 60. letech, tak se objevila obrovská vlna odporu společnosti vůči té tzv. lůze, vůči těm špinavcům, těm lidem na okraji společnosti. Amerika přijala velmi tvrdé zákony. Velmi tvrdé zákony, které posílaly závislé na heroinu, problémové uživatele, heroinisty, do vězení. Pak se najednou ve druhé polovině 60. let objevila tráva a LSD. Protože heroin byl považován za totéž, co marihuana, zavřeli prvního syna amerického senátora do kriminálu. Za to, že na mejdanu vykouřil jednu cigaretu trávy. V tom okamžiku, za několik málo týdnů, senát projednával návrh zákona, který měl úplně změnit celou tu filosofii a do jisté míry také změnil zákon ve vztahu k drogám. Užbec nic to nemělo společného s nějakými teoretickými ideovými východisky. Byla to jen otázka toho, že najednou se ukázalo, že to není ta lůza, oni to nejsou ti špinavci na pokraji společnosti, ale jsou to naše děti – student Harvardské univerzity, špičkové americké univerzity, syn senátora byl najednou ve vězení, protože si zapálil trávu na mejdanu.

Lubomír Sedlák

Prosím vás, tři poslední dotazy. Budu se snažit být stručný. Za prvé, cituje se zde pořád Friedman, Friedman. Já jsem tady v úvodu, a to úplně zapadlo, zdůraznil, že modelem či činitelem, který nejvíc ovlivňuje Liberální institut, je právě americký Freedom House. Tam jsou superliberálové, jako je Brzezinski (...) – ti všichni podporují linii, o které hovořím. Souhlasím s panem Bémem – nepřeceňovat represii, ale nepovolit, bojovat. Dále je třeba zaměřit se na prevenci, školství, atd. Ale aby se tady stále opakovalo Friedman – je již staříčkový, možná mu to již nemyslí tak jasně.

Druhou základní věcí je jedna klíčová věta, pokud se mluví o Americe, kde se ten řetěz rozpoutal v 60. letech. První prohraná válka v dějinách Ameriky byla v Indočíně. Tam to ze zoufalství z té džungle začaly desetitisíce mladých Američanů užívat drogy. Přišli s tím pak do Ameriky a vlna se rozjela. To nebyla jen tak nějaká recese. To samozřejmě má kumulativní vliv, kdy už je to návykové a tak dále. Prosil bych, aby se to také vzalo na vědomí.

Za další. Boj s drogovou kriminalitou, to je realita. Úvahy, co by se mělo a nemělo, jsou zbytečné. To je realita. Takový ten svět bude. Jeden nebezpečný aspekt je v tom, že drogová kriminalita pěstuje a financuje jinou kriminalitu. Svět se mění v jeden veliký kriminál, obrazně řečeno. To je síla kapitalismu. Podívejte se, co se děje

ve finanční oblasti nejenom u nás. Já vím, že říkat to tady některým liberálům není zrovna lahodné do ucha.

Jiří Hladík

Chtěl bych reagovat na to, co tu říkal kolega Stránský a pan Bém o liberalismu. Snažme spíš být pragmatičtí a praktičtí. Snažme se stanovit nějaký cíl, co od té protidrogové politiky chceme. Nevím, jestli by pan Bém se mnou souhlasil, že by se neměli trestat konzumenti, ale postihovat ty, kteří z toho mají „kšeft“, přesvědčovat ty, kteří drogu neberou, aby tak setrvali, popřípadě ty, kteří berou, aby přestali. Neměl bych to asi v budově Liberálního institutu říkat, ale opustme ideologii a snažme se stanovit cíl a udělat opatření, která k němu povedou. Snažme se zajistit, aby to fungovalo. Já nezákonné drogy neberu. Souhlasím s tím, že měkké drogy by nějakou dekriminální zaslouhovaly, ale nemám radost z toho, že pan Doležal drogy bere, a přeji si, aby takových lidí nebylo příliš. Na druhé straně mu nemíním brát to právo. To je bohužel taky trochu balancování té teorie volby, kterou tu zmínil pan Komárek a ještě extrémněji pan Kinkor. Bohužel je to na ostří nože. Na jedné straně samozřejmě tomu konkrétnímu člověku neupírám právo zvolit si styl života. Já ho za to nemíním postihovat. Na druhé straně je tu přece jen nějaký zájem, aby takových lidí nepřibývalo.

Neidentifikovaný účastník diskuse

Mohl byste ten zájem konkretizovat?

Eva Dvořáková

Užbec se nebudu zmiňovat o tom, zda existuje nějaký zájem, aby lidí užívajících drogy nepřibývalo. Jenom stále nechápu, kde chcete brát právo panu Doležalovi brát drogy. Tvrdíte, že chcete pouze postihovat lidi, kteří mu tu drogu mohou prodat. Nemáte pocit, že si to odporuje? Nerozumím tomu rozdílu – narkoman a dealer. Narkoman je ten, který je „obětí“. Ten, který nemyslí, který je někým donucen brát drogu. Ocitl se v závislosti a je to ubožák. My mu – jako společnost – musíme pomoci. To je ten podtext. Oficiální. Víceméně, alespoň jak já tomu rozumím a vládní protidrogová strategie mluví také tak. Chtěla bych teď říci, proč je to hloupost. Ne každá nabídka má svou poptávku. Já se tady postavím a budu prodávat nějaké úplně nesmyslné zboží. Teď mě nenapadá co. Vy půjdete kolem a vysmějete se mi, protože jste inteligentní člověk. Když půjdu po Václavském náměstí, uvidím tam lidi, kteří budou nabízet drogy. Já si říkám, že do mé morálky drogy nepatří. Tak si je nekoupím. Kdo je bude chtít, koupí si je. Rozumíte tomu? Když budete postihovat dealery, kteří jsou údajně špatní, zatímco narkomanům chcete pomáhat, nejde to dohromady. Nemůžu jedním dechem říkat: „Ať si pan Doležal bere jakou chce drogu“, což ani dnes neříkáme, ale kdybychom to říkali, předpokládám, že byste se, pane Béme, připojil; a druhým dechem zase říkali: „Všichni lidé, kteří mu ji prodají, jsou hrozní zločinci a kriminálníci a musíme je postihovat.“ Stejně tak mě hrozně udivilo, že vlastně radíte tady paní profesorce, aby udala nějakého studenta za to, že prodává drogy. Chápu její obavy. Dostat se do rozporu se zákonem nikdo nechce. Jít si sednout za to, že jsem neudala nějakého studenta, který prodává drogu, je smutné. Je to tragédie. Rozumíte, vy v podstatě říkáte, že ode mne by bylo fajn, abych šla a udala někoho ze

svých bývalých spolužáků z gymnázia, o kterých vím, že někteří jsou narkomani, někteří jsou narkomani a dealaři, někteří jsou jenom dealaři. I to existuje. A vy mi říkáte: „Udej tyto dealery. Neudávej ty narkomany. To jsou oběti, zatímco tihle ti jsou ti zločinci.“ Já bych asi nikdy nikoho udat nešla. To se mi nějak přičí. Ale vy mi to radíte. Tohle radíte paní profesorce, z čehož je mi docela smutno.

Pavel Bém

Na začátku pan Kinkor řekl cosi: „...ale nesmí to být děti.“ Potom už se o těch dětech vůbec nezmiňoval. Mluvil jenom o nás dospělých. Samozřejmě, vy to rozhodnutí uděláte. Otázka je, kde začíná hranice té tzv. svobodné volby, ke které já se mohu rozhodnout. Začíná v osmnácti, sedmnácti, patnácti, třinácti, dvanácti? Kde tedy je nějaká ochrana nebo nějaká zodpovědnost někoho jiného za tu volbu? Mají ji rodiče? Nebo v pohledu někoho jiného ji má stát? Čili já relativizuji to, co jste řekla na začátku. Vy říkáte, jak to, že pan Doležal, když si může svoji drogu užívat, nemá právo si ji někde koupit. Říkáte to dobře, ale na špatné adrese. Protože pan Doležal tady před chvílkou měl problém, jak obhájit, že přírodní drogy ano, ale syntetické ne. Já vám řeknu následující. Pan Doležal si nemusí drogu někde kupovat, on si ji vypěstuje, on si ji najde v přírodě, protože on říká ano přírodním drogám. Proto si myslím, že na něj vaše poznámka neplatí.

Teoretická poznámka na téma syntetické drogy, které se v přírodě nevyskytují, nerostou, které někdo musí vyrobit. Jak to, že když někdo drogu nevypěstuje, nemá právo ji někde koupit od někoho, kdo jí může legálně prodat? Řeknu: Protože to zákony nedovolují. Vy se zeptáte: „Je to dobře?“ Já položím otázku, která se bude týkat toho, o čem hovořil pan kolega, toho praktického, pragmatického. Co můžeme – pokud to není dobré z teoretického hlediska – udělat pro to, aby to teoreticky dobré bylo? Já vám říkám, že není možné přijmout a řešit tento problém pouze na území České republiky. V ten okamžik a zase slovy liberála Friedmana, jestliže by se k tomu odhodlalo celé světové společenství nebo alespoň jeden kontinent, pak ano. S tím, že samozřejmě budeme diskutovat o tom, jak má vypadat informovanost, prevence zaměřená na děti, aby se mohly rozhodovat ve dvanácti, třinácti letech, že ty drogy nejsou to pravé ořechové. Jinak to možné není. Jestliže protidrogová politika a také můj osobní názor jsou založeny na tom, že ten, kdo je závislý na drogách, je zoufalec, že je to člověk, který za vámi přijde a řekne – „já mám problém, já se chci léčit“ –, pak vím, jak mu mám pomoci. Já vím, jaké jsou nástroje, jakým způsobem ho léčit. Když už ne vyléčit, tak alespoň léčit. Tak jako vím, jakým způsobem budu léčit člověka, který má cukrovku. Nemůžu to ale dělat v kriminále. To je ta hranice. Je to člověk, který je nemocný, který má problém, potřebuje se léčit a musí se léčit. Jenom parafrázuji to, co jste řekla. Nemyslím si, že závislí na drogách jsou ubožáci.

Eva Dvořáková

Nicméně pořád jste neodpověděl na ten rozpor dealer-narkoman.

Jiří X. Doležal

Můžu vám na něj odpovědět já? Podívejte se, mohu na základě subjektivní asi sedmnáct let trvající zkušenosti s drogovou scénou zcela kompetentně říci, že člověk, který prodává tvrdé drogy a sám na nich není závislý, patří do kriminálu.

Jiří Hladík

Já bych se chtěl omluvit panu Doležalovi, co jsem tady o něm říkal. Spíše to pramenilo z mé neznalosti drogové scény. Spíše jsem mluvil o těch syntetických, průmyslovým způsobem vyráběných drogách. Jestli si budete pěstovat cokoliv doma, prosím. Budu to odsuzovat. Jako nekuřáka mě štvou lidé, co kouří, a štvou mě také lidé, co jezdí na červenou na semaforu. To je ten styl, co jsem tím chtěl naznačit. Promiňte, možná jsem byl v tomhle příliš radikální.

Lubomír Sedlák

Prosím vás, pane Komárku, kdybyste měl patnáctiletou dceru, toleroval byste jí nějakou jemnou drogu? Vy jste skutečně utekl od toho problému, co zde prezentovala paní profesorka. Připustme, že už váš syn má 10 let (což je průměrný věk, kdy se začíná s narkotiky v Americe) a začal si píchat. Co byste udělal?

Martin Komárek

To je asi tak, jako kdybyste se zeptal, co bych dělal, kdyby se má dcera proměnila v medvěda. To se nedá dopředu natrénovat.

Jiří Schwarz

Vážení panelisté, budete chtít uplatnit právo posledního slova?

Pavel Bém

Já jsem neodpověděl na otázku, jaký je rozdíl mezi dealerem a narkomanem. Odpovím otázkou. Souhlasíte s tím, že legální alkohol, který se prodává, konzumuje, má a musí mít nějaká omezení ve vztahu např. k jedenáctiletému dítěti, ke dvanáctiletému dítěti, ke třináctiletému dítěti? Souhlasíte s tím v rámci svého liberálního myšlení?

Eva Dvořáková

Mám s tím problém. Nesouhlasím. Musela bych to vysvětlit. Je to na delší debatu.

Pavel Bém

Ano nebo ne?

Eva Dvořáková

Nemůžu říci ano nebo ne. Spíše kdybych si měla vybrat mezi...

Pavel Bém

Já vám odpovídám touto otázkou. V tom je rozdíl mezi narkomanem, člověkem závislým nebo konzumentem a mezi dealarem. Nesouhlasíte? Čili říkáte, že...

Eva Dvořáková

Říkám, že jedenáctileté dítě si ten alkohol opatří, když bude chtít, jiným způsobem.

Pavel Bém

Čili říkáte, že by neměla být nějaká, jakákoli ochranná regulační opatření ve vztahu k prodávání alkoholických nápojů devítiletým dětem ke konzumaci?

Eva Dvořáková

Myslím si, že je dobré, když nějaká omezení budou. Nicméně nikoliv ta, která se vytvoří tím, že stát něco zakáže. Ona se spontánně vytvoří. Řeknu vám proč. Protože, když si budete kupovat např. alkohol, budete si jej kupovat pouze v nějakých obchodech nebo pouze od nějakých prodejců, stejně jako když chodíte do určitých restaurací nebo chodíte nakupovat do určitých obchodů. Budete-li mít děti, budete vědět, že někde jsou dejme tomu serióznější, někde se více dívají na to, co komu prodávají apod., někde možná šidí atd. Chodíte nakupovat tam, kde prodejcům a obchodníkům věříte a kde máte pocit, že prodávající dělají to, co je v souladu s vaším myšlením a přesvědčením. Mám pocit, že jelikož vůle rodičů je taková, aby se jejich děti nedostávaly předčasně do styku s alkoholem, s drogami apod., tak jim to doma budou nejen vysvětlovat, ale budou je učit chodit do těch správných míst a dělat ty správné věci.

Neidentifikovaný účastník diskuse

Vždyť to je hloupost.

Eva Dvořáková

To není hloupost. A jak říkáte, spousta dětí si na ta horká kamna sáhne. Spálí se. Rodič u něj ale musí být včas, aby mu dokázal věci vysvětlit a pomoci.

Neidentifikovaný účastník diskuse

Netahejte sem rodiče. Jde o toho, kdo ten alkohol prodává. Já prodávám alkohol a prodávám ho vám jako dvanáctileté holce. Půjdu za vámi a někde si vás najdu jenom proto, abych vydělal.

Eva Dvořáková

To ale nemůžete odstranit tím, že něco uděláte legálním a něco nelegálním. Dětská pornografie je také nelegální, a existuje. To je fakt. Tvrdím, že rodiče jsou stěží. Zákazem nic nevyřešíte. Jestliže zakážete prodej alkoholu dětem pod 11 let nebo nevím kolik byste zakázal, říkám, že ty děti stejně alkohol dostanou, pokud ho budou chtít. Říkám, že rodiče jsou těmi, kdo mohou děti před drogami ochránit. Stát nikoli. Snaha rodičů o ochranu jejich dětí povede k tomu, že budou např. bojkotovat některé obchody nebo obchodní řetězce. Rodiče si mohou říci: „Nebudeme chodit k Novákům, kde nalejvají pětiletým dětem. Budeme chodit jinam.“ Když vzniká na Západě šilenství kvůli Shellu a ropným plošinám, proč by něco podobného nemohlo být kvůli vlastním dětem?

Neidentifikovaný účastník diskuse

Rodiče tam vůbec nejsou. Jedenáctileté dítě si dělá, téměř co chce.

Neidentifikovaný účastník diskuse

To je právě ta chyba rodičů. Ti tam měli být. Na začátku, aby si děti nedělaly, co chtějí. Má pravdu. Rodič musí mít...

Eva Dvořáková

V šestnácti letech musí svou úlohu hrát také rodiče. V osmnácti také rodiče. Ve dvaceti také rodiče. Mě nikdo nehlídal na každém kroku. Jak to, že to moji rodiče zvládali?

Martin Komárek

K té otázce, co v těch deseti letech. Já myslím, že to je naprosto špatně, ale špatně položená otázka. Stejně tak se mě můžete ptát, jak budu reagovat, když se to dítě promění v medvěda. Nikdo by na takovou otázku nedokázal odpovědět. Když to vezmu vážně, tak samozřejmě půjde o jakousi zkušenost. Někdo by řekl neštěstí, se kterým se člověk bude muset nějak vyrovnávat. Jistě si to dopředu netrénuji. Myslím si, že málokdo si to dopředu trénuje, jak se v takové situaci zachovat. Přesto jsem teď zjistil, že nebudu hrát toho, kdo zastává všechno úplně liberálně. Paní kolegyně mě totálně předčila, protože já jsem také proti tomu, aby se byť legalizované drogy prodávaly dětem.

Pavel Bém

Já jsem vyčerpal svůj příděl slova. Jenom poděkuji. Pro mě je to strašně zajímavé tuto diskusi slyšet a mít možnost do ní vstoupit. Já to znám v 99 procentech případů z té opačné strany. Pro mne je takovým osvěžením pro mozek a moje mozkové závity slyšet třeba liberální filosofii kolegyně, abych si vůbec uvědomil, kde vlastně já sám stojím. Děkuji.

Jiří Schwarz

Na závěr ještě shrnu stanovisko Liberálního institutu, které zůstává stejné. Neumíme rozlišovat efektivnost regulace měkkých a tvrdých drog. Málo se ví, že ten skvělý státem posvěcený nikotin má ve skutečnosti na populaci horší dopady, než ten zlý a špatný heroin. Stejně tak se obávám, že neumíme rozlišovat podnikatele s drogami od jiných podnikatelů, jakož ani neumíme rozlišit nebohou oběť od toho, kdo naplňuje její potřebu. Nevěříme, že to umí policie a další represivní složky státu.

Lubomír Sedlák

Kdo to je my, my?

Jiří Schwarz

To je Liberální institut. To jsem i já, pane doktore.

Jenom na upřesnění. Co se týká Milтона Friedmana, který tady byl několikrát citován panem doktorem Bémem – my jsme měli to štěstí a s Miltonem Friedmanem

jsme několikrát diskutovali. Dokonce je to zaznamenané i v naší poslední publikaci Milton Friedman v Praze. To co říkal pan doktor Bém, je v pořádku. Milton Friedman opravdu rozlišuje problém v té jedné zemi a na celém světě. To je třeba ale dát do širší souvislosti. To je rozdíl mezi normativní a pozitivní vědou, mezi tím, co by mělo být a tím, co ve skutečnosti je. Jaké nástroje použít na to, jak by ty záležitosti vláda měla nebo neměla řešit. To je jeden problém.

Dále, s panem doktorem Sedlákem se dobře diskutuje, člověk se vždycky pobaví. Pro upřesnění: Freedom House a jeho lidé. Zbigniew Brzezinski není žádný liberál, jak tvrdíte, pane doktore. Pro mne je stejným socialistou jako jste vy. To však nepovažuji za žádnou nadávku.

Lubomír Sedlák

Také socialismus není nadávka.

Jiří Schwarz

Samozřejmě. Liberalismus, který my tady prosazujeme, z kterého vychází Liberální institut, je klasický liberalismus, jehož moderní podobu mu v druhé polovině XX. století vtiskla Chicagská škola, jejíž nejvýznamnějším představitelem je Milton Friedman.

Vážené dámy a pánové, bylo pro mne velmi poučné slyšet názory přítomných řečníků. Možná jste si na začátku mysleli, že to jsou lidé, kteří budou mít na drogy totožné názory. Skutečnost však byla jiná. Děkuji všem diskutujícím. Také panu Doležalovi, který ještě minutu posečká, než si vykouří svého jointa, kterého si teď právě ubalil.

Jiří X. Doležal

To je tabák.

Jiří Schwarz

Pardon. Dnes jsme tady viděli, že pan Doležal není vůbec liberál, že liberální přístup se liší od jeho názorů. Pan Kinkor není také liberál, přestože jej za něj mnozí mylně považují. Kdybych ho nazval liberálem, považoval by to za stejnou nadávku, jako když mu řeknu, že je komunista. Vidíme, že názory se značně odlišují. Přesto jsem rád, že jsme tyto názory slyšeli. Všechny názory, které tady zazněly, považuji za racionální, což se však nedá říci o názorech KDU-ČSL na problematiku drog, pronášených panem poslancem Severou.

Vážení čtenáři,

pracovníci Liberálního institutu a Centra liberálních studií Vám budou zavázáni za Vaše komentáře či kritické připomínky ke koncepcím a myšlenkám obsaženým v této publikaci. Nabízíme Vám také možnost zprostředkování setkání s jednotlivými účastníky diskuse.

Kontaktovat nás můžete telefonicky, faxem či elektronickou poštou na následujících číslech:

telefon: (02) 29 60 60, 24 91 21 99

fax: (02) 29 17 10

e-mail: liberal.institut@ecn.cz

Kromě toho si Vám dovoluujeme nabídnout naše internetové stránky na adrese:

<http://www.ecn.cz/private/liberal>

Rádi bychom Vás také upozornili, že v sídle Liberálního institutu ve Spálené ul. 51, Praha 1 můžete kromě odborných studií (prezentujících klasické liberální stanovisko k řadě ekonomických a politických problémů) koupit s příslušnou slevou také naše knižní publikace:

F. A. Hayek: Kontrarevoluce vědy

M. Friedman: Kapitalismus a svoboda

G. Becker: Teorie preferencí

M. Friedman: Za vším hledej peníze

J. Pavlík (ed.): Milton Friedman v Praze

L. von Mises: Liberalismus

I. Kirzner: Jak fungují trhy (do konce 1998)

H. Hazlitt: Ekonomie v jedné lekci (do konce 1998)

